

אתגרת

בשבע 19.12 | ה' בטבת תשפ"ג, 29.12.22

יאיר יעקבי מסכם את מסע ההופעות של חנוכה: יותר מדי עוגיות וקולה, כחות מדי זמן לחזרות

אברהם בנימין עשה את כל הדרך מהקמת גבעה בשומרון עד למלחמה על אדמות הלאום בכנסת ובבג"ץ

// עניין אישי, רבקי גולדפינגר

דתית ומידתית

עילת הסבירות? "כוח לא פרופורציונלי למערכת"; קידום בפרקליטות? "רק אם אתה מתאים לדנ"א של הארגון"; גיוון וביקורת עצמית? "ישבתי בחדר וכולם הנהנו בדעה אחת"; רחל ווזנר, לשעבר בכירה בפרקליטות מחוז ירושלים וכיום ממונה על ההקדשות בבתי הדין הרבניים, לא עושה הנחות למערכת המשפט הישראלית

// יוני רוטנברג

צילום: נעמה שטרן

בואו לקחת חלק בשינוי שוק התעסוקה הישראלי
מפעל הפיס קורא לחברות במשק להצטרף
למגוון קורסים להכשרת אנשים עם מוגבלויות

מפעל הפיס

יריעות אחרונות

רשת

שום

הכל חוזר לקהילה

הרגע הזה
שיש לך
הזדמנות
להוכיח

מתן פאר
בוגר קורס תקשורת
של רשת ומפעל הפיס

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

זכר צדיק וצרוך לברכה

על מפעלות הציונות הדתית של הרב דרוקמן

צילום: זיו, צילום ועריכת וידאו

מתוך הקליפ של ישיבת אור עציון לרגל יום הולדתו התשעים של הרב

קול עמוק, ויש גם אנשים צרודים. ממתני קול של רב הוא עניין? אבל זהו, שאצלו זאת לא הייתה סתם צרידות. שמעת בדיבור שלו את הנשמה הגדולה שלו. את האכפתיות ואת החום, כאמור. הוא לא היה רק "זקן רבני הציונות הדתית". הוא היה גם "צרוך רבני הציונות הדתית".

ולכן היה כל כך מרגש תמיד לשמוע אותו כל השנים. בנאומים, בשיעורים, אפילו בראיונות ביומן הבוקר של רשת ב'. לא תמיד כולם הסכימו איתו. לא אחת הייתה בדברים שלו תמימות שלא התאימה להתנהלות הפוליטית הציונית. אבל זה כבר קשור לתוכן הדברים עצמם. לא לקול שבו הם נאמרו, שהקריין כל כך הרבה חום ואכפתיות אמיתית.

3 ובחזרה לבנייני האומה, לאירוע אחר שנערך שם לפני כמעט ארבע שנים על ידי איגוד ישיבות ההסדר: סיום ש"ס שנלמד כולו ביום אחד. כן, ביום אחד לומדים את הש"ס כולו. לא ש"ס משניות, אלא ממש את כל הגמרא. המארגנים חילקו את המסכתות בין מאות חברות שהגיעו מכל הארץ. כל חברותא קיבלה על עצמה לימוד של שמונה דפים, מתשע בבוקר ועד שש בערב. ממש מרתון כזה של 2,711 דפים. ליום אחד הפך אולם טדי של בנייני האומה לבית מדרש ענקי עם מאות לומדים: תלמידי ישיבות והרבנים שלהם,

**את הנאום הזה נשא הרב דרוקמן
אין-ספור פעמים. אני באופן
אישי שמעתי אותו מדבר על כך
בכמה הזדמנויות. אבל הפעם
הוא לא הסתפק בתחושת הסיפוק
והכרת הטוב על נס פריחת
עולם התורה במדינת ישראל**

2 מה בעצם היה הרב דרוקמן? מחנך? רב? פוליטיקאי? איש עשייה? איש הגות? איש חסד? איש משפחה? כל התשובות נכונות. אבל קודם כול, הוא היה צרוך. לכאורה זה עניין חיצוני. טכני. יש אנשים עם קול גבוה, יש עם

1 לפני עשר שנים בדיוק, במלאות לרב דרוקמן שמונים, נערך אירוע גדול לכבודו בבנייני האומה בירושלים תחת הכותרת "אור עולם באוצר חיים". נואם הכבוד באירוע היה ראש הממשלה בנימין נתניהו. אני זוכר היטב את הנאום הזה בגלל מה שקרה בתחילתו. נתניהו עלה אל הפודיום כדי לדבר, אחת מעובדות הלשכה שלו ניגשה אליו והגישה לו את הדפים ובהם הנאום המודפס שלו, אבל הוא החזיר לה אותם בחזרה. כמעט זרק אותם עליה. "אני לא צריך דפים", הוא אמר, "כשזה הרב דרוקמן אני לא מדבר מהכתב, אני מדבר מהלב!". והוא אכן דיבר מהלב.

ביום שני השבוע, בהלוויה הגדולה במרכז שפירא, נתניהו דיבר על הרב דרוקמן מתוך הכתב. הספד כתוב היטב שנחתם במילים: "הרב דרוקמן חי חיי נצח, חיים שמכוונים להבטחת עתיד ישראל - ובנצח ישראל ננוחם". אבל תוך כדי ההספד הכתוב, הוא בכל זאת אילתר בעל פה משפט אחד שלא הופיע לו בדף. לכאורה, זו הייתה רק הערה מתרפקת קטנה, אבל נדמה לי שזאת נקודה מרכזית שחפפה על תשעים שנות הרב דרוקמן. נתניהו ציטט מנאום הבכורה של הרב דרוקמן לפני כמעט ארבעים שנה בכנסת ישראל, ואז הוסיף בחיך: "כמו תמיד, הוא עשה את זה בקולו הצרוד. הצרידות המיוחדת הדרוקמנית, עם האכפתיות והחום שבאו יחד איתה".

7 שנים רצופות של צמיחה

בואו להשקיע בהוגנות ונהלכה

עכשיו גם קופות גמל וקרנות השתלמות (IRA) עפ"י ההלכה!

אריז צדוק
מנכ"ל
בית השקעות אביב

"מוסיפים ערך לנסך
זה לא רק הסלוגן שלנו,
אלא גם דרך חיים."

ניהול תיקי השקעות: ניהול תיקים • קרנות גידור • קופות גמל (IRA) • קרנות השתלמות (IRA) • קרנות נאמנות

077-2080790 www.aviv-funds.com

ידידיה מאיר
yedidyameir@gmail.com

בגיל 15 הוא התדפק על דלתי בתי החניכים שלו - תלמידי כיתה ח', צעירים ממנו בסך הכול בשנתיים - ושכנע את הוריהם לשלוח אותם לישיבה ולא להסתפק בתיכון דתי

משמחי לב.

ונא לדמיין את זה בקולו הצרוד, מלא החום והאכפתיות: "אבל כל זה, רבותי, לא מספיק. התורה שהקדוש ברוך הוא נתן לנו, המלמד תורה לעמו ישראל, שבחר בנו מכל העמים, התורה הזאת נועדה לכלל ישראל כולו. ואנחנו רוצים ומאמינים שהתורה צריכה להיות נחלת עם ישראל כולו. אז אני לא יודע למתי תוכננה הפעם הבאה, אבל האולם הזה לא יספיק. צריך להכפיל ולשלוש, כדי שאור התורה יאיר בעם ישראל כולו. נכון, אנחנו מאושרים על מה שהיה פה היום. אנחנו שמחים ומוודים על כל לימוד התורה האדיר שיש היום במדינת ישראל, אבל אנחנו מייחלים שאור התורה יאיר לכולם, בכל מקום, ושכל בניין יהיו לימודי ה'!"

בתקופה הקרובה ידברו הרבה על מורשת הרב דרוקמן. יכתבו מאמרים, יערכו עצרות וכנסים, יקראו רחובות ומוסדות, יופקו מערכי לימוד בחמ"ד. מה המורשת של הרב דרוקמן? קשה להתמקד במשהו אחד, כי הרי הוא עשה כל כך הרבה, בכל כך הרבה שדות של פעילות. אבל נדמה לי שבנאום ההוא בסיום הש"ס בבנייני האומה הרב דרוקמן סיכם את כל המורשת, בחמש מילים שמתכתבות עם פסוק מנבואת הנחמה של ישעיהו: "שכל בניין יהיו לימודי ה'".

כן, אפשר לדבר הרבה על "אהבת ישראל". ובלי ספק הרב דרוקמן היה אוהב ישראל גדול מאוד. איך ספד לו הנשיא הרצוג? "כנשיא מדינת ישראל, ובשם העם בישראל, אני עומד כאן היום, לפני מיטתך, הרב דרוקמן, לפני מיטתו של מי שכל כולו אהבה ואמונה". זאת לא גזומה. אבל צריך לזכור שאהבת ישראל של הרב דרוקמן לא הייתה אהבה אפלטונית. לא פחות משהייתה לו "אהבת ישראל", הייתה לו "אכפתיות ישראל". ובגלל אותה אכפתיות הוא רצה שיהיה טוב לעם ישראל כעם, וגם לכל יחיד ויחיד. ומה יעשה טוב לעם ישראל? טוב זה שכל בניין, כולל כולם, יהיו לימודי ה'.

ולכן, בגלל אותה אכפתיות ישראל מופלאה, בגיל 13, חודשים ספורים בלבד אחרי שהצטרף לישיבת כפר הרא"ה, הוא ניסה להביא לשם תלמידים נוספים מ'מוסד עלייה' שבו גדל כילד ניצול שואה. ולכן בגיל 15 הוא הקים סניפים של בני עקיבא וייסד בהם תפילות ושיעורי תורה, והתאמץ להביא מדריכים ורבנים חשובים כדי שישפיעו על הדור הצעיר בתקופה שבה נערים רבים כל כך לא המשיכו בשמירת תורה ומצוות. ולכן הוא התדפק על דלתי בתי החניכים שלו - תלמידי כיתה ח', צעירים ממנו בסך הכול בשנתיים - ושכנע את

חניילים במדים, הורים לתלמידים, אישי ציבור. ובסוף יום הלימוד - סיום הש"ס. הרב אביגדור נבנצל, רבה של העיר העתיקה, אמר את ה'הדרן', והרב דרוקמן כובד בלימוד המשנה הראשונה של מסכת ברכות, ובכך בעצם פתח את הסבב הבא של לימוד הש"ס. אבל לפני לימוד המשנה הוא נשא נאום. זה היה בעיתי פוליטי דרמטי, יום למחרת מסיבת העיתונאים המשותפת של בנט ושקד בבית סוקולוב שבה הכריזו חגיגית שהם נוטשים את מפלגת הבית היהודי, חודשים ספורים לפני הבחירות, ומקימים מפלגה חדשה, 'הימין החדש' שמה, שלא תהיה מגורית ולא תהיה מחויבת להתייעצויות עם רבנים (ברקע עמד הסיפור של הלחץ שהפעיל נתניהו על הרב דרוקמן באמצעות ראש המל"ל שישכנע את בנט לא לפרוש מהממשלה למרות שלא קיבל את דרישותיו). אני זוכר שבנט, שכיהן כשר החינוך והיה אמור לכבד את האירוע בנוכחותו, ביטל את השתתפותו ברגע האחרון, ופרשנים העריכו שעשה זאת כי לא רצה להיות חלק מאירוע "מגזרי" של סיום ש"ס של תלמידי ישיבות הסדר. זה לא טוב לו למיתוג החדש.

אבל הרב דרוקמן לא התייחס בנאום הזה אל הפוליטיקה החולפת. "ראינו היום כאן באופן מוחשי קיום נס גדול", הוא פתח בהתרגשות. "דורנו מבורך בניסים, אבל ייתכן שזהו הנס הגדול ביותר. קיום הנס של 'כי לא תישכח מפי זרעו'. הקב"ה הבטיח שהתורה לא תישכח מישראל. יש פה ציבור צעיר, אבל גם המבוגרים אולי לא יודעים במידה מספקת איזה נס הוא זה. לפני כ-79 שנים יצא ספר על החינוך היהודי, והמחבר הקדיש פרק לישיבות. הוא חתם את הפרק במילים הבאות: 'הישיבות הן נחלת העבר. לא נשוב אליהן יותר'. הוא סתם את הגולל על הישיבות. רבותי, שחור על גבי לבן! כמה סמלי הדבר שבאותה שנה קמה ישיבת בני עקיבא הראשונה בכפר הרא"ה. ואני חייב להגיד לכם, היה פה היום השופט צבי טל, מראשוני התלמידים בישיבת בני עקיבא בכפר הרא"ה. זה התחיל עם שלושה-עשר תלמידים. המציאות הייתה הפוכה לחלוטין מהיום. היהודי שכתב את הספר הזה ראה את הטבע. הוא ראה שישנה דרך חד-סטרית, חלילה, של עזיבת התורה ומצוותיה.

זאת הייתה המציאות. אלה דברים שאני זוכר: ילדים שסיימו את לימודיהם בבית הספר היסודי הדתי, וזרקו את כל היהדות שלהם. בשנה האחרונה הם כבר הלכו עם הכובע בתיק וחבשו אותו רק בבית הספר. אני זוכר שהיינו אומרים, 'גם זה כבר הוריד את הכובע?', ואני מבקש שתשמעו טוב: 'הוריד את הכובע'. כיפה? מי חלם בחלום הוורוד ביותר שלו שאי פעם ילכו עם כיפה ברחוב? לא היה דבר כזה. בנים הלכו עם ברטים, אנשים מבוגרים עם מגבעות. וכשהם לא עבדו במוסדות דתיים, הם ישבו בעבודתם גלויי ראש. הייתה דאגה גדולה מה יהיה, הכול הלך בכיוון ההפוך. אין עתיד. ומה מתברר? ישנו ריבוננו של עולם וישנו עם ישראל וישנה הבטחה 'כי לא תישכח מפי זרעו'. זאת עובדה. זאת מציאות. זה נס. זה נס. הרי כל האידיאות שאז קסמו לנוער - כולן פשוטו את הרגל, ותורת ישראל פורחת. אינני יודע מתי למדו כל כך הרבה תורה כמו היום. אשרינו שזכינו לכך."

את הנאום הזה, בוורסיה כזאת או אחרת, נשא הרב דרוקמן אין-ספור פעמים. אני באופן אישי שמעתי אותו מדבר על כך בכמה הזדמנויות. אבל הפעם הוא לא הסתפק בתחושת הסיפוק והכרת הטוב על נס פריחת עולם התורה במדינת ישראל. הפעם היה לו עוד משהו חשוב לומר למסיימים רגע לפני שהם יפרצו בריקוד של "פיקודי ה' ישרים

הוריהם לשלוח אותם לישיבה ולא להסתפק בתיכון דתי (מעניין אם בגיל 15 היה לו כבר הקול הצרוד והמשכנע הזה). ולכן בגיל 16 הוא פרסם שורה של מאמרים בעיתון 'זרעים' שבהם דיווח על הפעילות בסניפי התנועה וניסה לגייס עוד אנשים ומשאבים ("חדר המשחקים אשר רכשנו לפני שנה פתוח. כן פתוחה הספרייה אשר לעת עתה מונה מעט ספרים וברצוננו להגדילה עתה על ידי זה שכל חבר יתרום ספר אחד מספריו לספרייה").

ולכן בגיל 18, מיד עם גיוסו לצה"ל, הוא פעל למען הקמת גרעיני נח"ל דתיים, לשמור את החיילים ביחד במסגרת דתית משותפת, כדי שלא רק יתחילו את הצבא דתיים אלא גם יסיימו אותו ככאלה. ולכן בגיל 21 הוא היה ממקימי הישיבה הגבוהה בכרם ביבנה ונלחם (בדרכו הנעימה) באנשי הקיבוץ הדתי שסירבו לאפשר לחניכים שלו משבט איתנים המיתולוגי ללמוד בישיבה לפני שיתגייסו לצה"ל. ולכן בגיל 23 הוא יצא לשליחות בארצות הברית בלי לדעת אנגלית וחרש אותה מחוץ לחוף כדי להשפיע על הנוער היהודי-אמריקני המרוחק. ולכן בגיל 25 הוא פעל להוצאת מהדורה מוגששת, לדור הצעיר, של הספר 'אורות' של הרב קוק, וערך אותה ביחד עם הרב צבי יהודה. ולכן בגיל שלושים, אחרי שנות הלימוד בישיבת מרכז הרב, הוא עזב ביחד עם רעייתו ד"ר שרה ושני ילדיו הקטנים את ירושלים הנוחה והרחיק עד מרכז שפירא שבדרום, להקים שם ישיבת תיכונית שתלמד תורה לא רק לבני אליטת הציונות הדתית אלא גם לבני הפריפריה, תושבי האזור. ולכן הוא הקים שם לימים ישיבה גבוהה למרות כל הקשיים וההתנגדויות, ואז גם מכינה קדם-צבאית למי שהישיבה היא מסגרת תובענית מדי בשבילו.

ולכן אחרי מלחמת ששת הימים הוא פרסם ב'הצופה' קריאה: "הנוער במשקים ובמקומות אחרים צמא לאמונה. אם לא נפעל בכיוון זה, בכיוון הפעילות החיובית, ניתן את הדין על כך... יש צורך לכתת את רגלינו לכל המקומות ולהביא שם את דבר ה' ואת דבר רעיונו הגדול, שאם הוא יובא בצורה הראויה ודאי שלבבות רבים יהיו פתוחים לקבלו". ולכן הוא אכן כיתת רגליו והלך בקיץ ההוא למחנות של התנועה הקיבוצית ומסר שם שיעורי אמונה. ולכן הוא ורעייתו פתחו את ליבם ואת ביתם למשתתפי החוגים ההם (היו שנים שבליל הסדר של משפחת דרוקמן השתתפו למעלה ממאתיים איש) שרבים מהם חזרו בתשובה.

טוב, כל ראשי הפרקים האלה הם עד למחצית חייו. 45 השנים הראשונות. אתם יכולים לקרוא את ההמשך בביוגרפיה המרתקת שכתב אלישיב רייכנר, 'הנני' (הוצאת ידיעות ספרים). אני לא רוצה לעשות לכם ספילר, אבל בטח לא תופתעו לגלות שגם בחצי השני של חייו הוא הקדיש את עצמו ואת צרידותו לקידום אג'נדת "וכל בניין לימודי ה'".

וכמובן, אי אפשר בלי להזכיר את מפעל חייו החשוב והמרכזי שנקרא "שבט דרוקמן". עשרה ילדים בלי עין הרע (כולל שתי בנות מאומצת) ומאות נכדים ונינים. היו הרבה רגעים משמעותיים בהלוויה הארוכה, אבל הרגע הכי מרגש היה בהודעה הטכנית של המנחה אלחנן גלט בסיום ההלוויה: "יש ארבעה אוטובוסים מסומנים שמיועדים לבני המשפחה הקרובה בלבד".

הילד חיימק'ה הגיע אל הארץ כפליט שואה בודד שנשלח ל'מוסד עלייה' וחשב שהוא יהיה אחד האחרונים בדור הזה שמניח תפילין ואומר "שמע ישראל". הוא נקבר באדמת ארץ ישראל כשארבעה אוטובוסים עמוסים במשפחתו המפוארת מלווים אותו בדרכו האחרונה.

וכל בניין, נכדיין וניניין לימודי ה'.

אשכרה אוצר!

נרטים בגב סוגרים שנה <<

4 דירות אחרונות

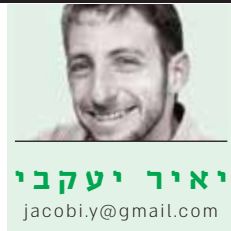

הזדמנות אחרונה למשקיעים ומגורים
דירות 6 חדרים | החל מ- 1,649,000 ₪

קדמא
בית אל
מגשימים את החלום

שיווק ומכירות: *5204

WWW.KEDMA-NADLAN.COM

ההצגה לא חייבת להימשך

בשעה טובה סיימנו את סבב חנוכה של המחזמר החדש, והמון אנשים שואלים אותי איך זה להופיע ארבעים פעם עם אותה הצגה בטווח זמן קצר כל כך. למזלכם אני מנהל יומן! אז קבלו הצצה בלעדית לחייו של שחקן בחג החנוכה.

7.12, קצרין, ההצגה הראשונה

איזו התרגשות. עולים לראשונה עם ההצגה החדשה! אני מקווה שלא נעשה טעויות ושהקהל יצחק הרבה. הגענו להופעה שלוש שעות מוקדם יותר כדי להתאמן שוב על הריקודים וכדי להכיר טוב את הבמה שעליה נשחק - זה חשוב כדי לתת הופעה מושלמת. בחדר האומנים מתנהלת שיחה ערה על אומנות ועל הזכות לשמח ילדים כמקצוע. כולם כל כך מעניינים ומצחיקים. אני יכול להקשיב להם שעות. לשאר האנדרדוסים ולאסי ויונתן יש כל כך הרבה עצות טובות לתת על משחק מדויק והגשה של פאנצ'ים, אני מקשיב בצמא וסופג ככל האפשר מניסיונם של אחרים - זה השכר האמיתי.

גם לכל אחד מאנשי צוות התפעול יש סיפור חיים מיוחד שמרתק לשמוע, נדמה לי שזו חבורת האנשים הכי מיוחדת שפגשתי בחיי. ההפקה דאגה לנו לעוגיות וקולה, זה לא הרבה אבל לא צריך יותר. הידיעה שתכנן נעלה לבמה משביעה אותי די והותר. עקיבא מנהל הבמה מעדכן אותי בחשש שייתכן שחלק מהתפאורה לא ייכנס לבמה הקטנה. אני אומר לו שהוא לא צריך לפחד ממני כל כך. לגבי התפאורה, שטויות. העיקר זה הסיפור והמשחק. לפני תחילת ההופעה אנחנו מתחבקים כולנו ומאחלים זה לזה בהצלחה.

14.12, חריש, ההצגה מספר 6

איזו עבודה כיפית יש לי! ממשייכים לשמח ילדים ולהכיר את הארץ על הדרך. היום הגענו להצגה שעה לפני כניסת הקהל, כי כבר אין טעם לחזור על הריקודים - אנחנו שולטים בהם מספיק טוב. בחדר האומנים שוב מדברים על יצירה, ויונתן נותן לי כמה עצות טובות על תנועה ומימיקה. זה נחמד שהוא משתף, למרות שבאמת רציתי קצת לנחם לפני שמתחילים. לא נורא, לנחם תמיד אפשר! יהודה זריהן מצוות התפעול אומר שיש לו סבתא מאלג'יר שתמיד אהבה תיאטרון. אמרתי לו שאשמח לשמוע עוד, אבל חייבים לעשות בדיקת סאונד קודם. ההפקה דאגה לנו שוב לעוגיות וקולה. הקולה לא הייתה ממש קרה אבל לא נורא, נשתה מים. זה גם יותר בריא. עקיבא מנהל הבמה מעדכן אותי שהיום הוא יצטרך שאת הכניסה למערכה השנייה אני אעשה משמאל לבמה ולא מימין. אני לא מבין למה צריך לסבך הכול, אבל מי אני שאגיד למישהו איך לעשות את העבודה שלו.

לפני תחילת ההופעה אנחנו מתחבקים ומאחלים זה לזה בהצלחה. נדמה לי שמישהו לא התקלח מאז ההופעה אתמול. יש לי ניחוש מי, אבל יאללה, מה זה משנה? העיקר להיות יחד ולשמח את עם ישראל.

19.12, רמת גן, ההצגה מספר 12

איזו פקוקה רמת גן איךףף. סיוט. הגעתי להופעה חמש דקות לפני כניסת הקהל והספקתי בקושי לעשות בדיקת סאונד. הריקודים היו בסדר, זה לא כאילו שהילדים יודעים את התנועות ויבחינו בטעויות. בחדר האומנים אני מעמיד פנים שאני ישן, כי אם אשמע עוד פעם אחת על הבת החדשה של נדב אני אשתגע. לא שהיא לא חמודה, ברור שהיא חמודה. אבל כולם חמודים, גם לי יש ילדים חמודים ואתם לא רואים אותי תוקף אנשים עם תמונות ומאלץ אותם להחמיא על כל תמונה כאילו היא שונה מהקודמת. יהודה זריהן מחפש אותי כדי להשלים את הסיפור על הסבתא מאלג'יר. אמרתי לאשר להגיד לו שאני בשירותים ושסבתא שלי הייתה בפולין ב-1944 אז שיחשוב טוב

טוב אם הוא רוצה להשוות סיפורים.

שוב עוגיות וקולה. אני מתקשר לסוכן שלנו קלמן ומעדכן אותו שאם אין כאן מגש פירות טריים וקלופים יחד עם מבחר סופגניות רולדין וכוס תה חמה עם חלב, הוא יכול לשכוח ממני היום.

עקיבא מנהל הבמה מעדכן אותי שנשברה אחת הנורות של סצנת המשרד. אמרתי לו שמישהו יצטרך לשלם על הטעות הזאת כי אי אפשר שככה דברים יימשכו. הוא אומר שהוא ידאג לזה אבל אני מגלגל עיניים. לא שהוא שם לב, אני הרי מסתובב עם משקפי שמש אפילו שאני בפנים כבר שעה ושגם בחוץ אין שמש.

לפני תחילת ההופעה אנחנו מתחבקים ומאחלים זה לזה בהצלחה. אני מנסה למקם את עצמי רחוק מאשר במעגל החיבוק, אבל זה לא הולך. כנראה כולם הבינו את המצב ומנסים למצב את עצמם הכי נכון. אם הם היו מפעילים ככה את הראש בנאמבר סיום של ההצגה אולי הוא היה נראה אחרת. מילא, זו זכות להיות שחקן או משהו כזה.

23.12, ירושלים, ההצגה מספר 27

מה בעצם היה לי רע בבנק, מה? ראש קטן, יציבות, תלבושת הגיונית לבן אדם בוגר.

היום הגעתי להופעה כשרוב האנשים כבר היו באולם. אם היה להם חשוב שאני אגיע בזמן, הם היו דואגים לי לאירוח במלון יוקרתי בעיר. בחדר האומנים מתן מציע רעיון לשיפור אחת הבדיחות שלי, אני מציע לו בתמורה לא לדבר איתי יותר אף פעם. נדב ניגש להראות לי תמונות חדשות של הקטנה. אני אומר לו שאם ארצה לראות תמונות של הילדה שלו אני פשוט אכתוב בגוגל "ילדה גנרית" ואסתכל בתוצאה הראשונה.

משהו בעיניים שלו כבה. אם הייתי רואה כזה רגש ממנו על הבמה אולי ההצגה הזאת הייתה מגיעה לאנשהו.

שוב עוגיות וקולה. אני מנער את הקולה חזק חזק ומגיש אותה לסוכן שלנו קלמן שבא לבדוק מה שלומנו. הקולה מתפרצת החוצה והחולצה של קלמן כבר לא תהיה משהו להתהדר בו כטווס. נדמה לי שהמסר עבר.

עקיבא מנהל הבמה ניגש לעדכן אותי שהיום ההפסקה בין המערכות תהיה קצרה בחצי דקה מהרגיל. אני מפטר אותו במקום. יהודה זריהן בדיוק ניגש לספר לי על סבתא שלו מאלג'יר. אמרתי לו שאלא אם היא יכולה להגיע בהתראה קצרה להחליף את מנהל הבמה שלי - אני לא מעוניין לשמוע.

לפני תחילת ההופעה אנחנו לוחצים ידיים ברשמיות ומאחלים הצלחה בלשון רפה.

אשר בכל זאת ניגש אליי לחבק אותי, אני שולף דאודורנט ספריי ומרסס אותו.

28.12, באר שבע, ההצגה מספר 40

הגעתי להצגה באמצע המערכה הראשונה, אז יוצא שלא הגעתי לסצנה הראשונה שלי וגם פספסתי את החיבוק הקבוצתי - ווין. אשר שכח לעלות עם התלבושת שלו ונדב בטעות רוקד את הנאמבר מ'מערת האוצר' ולא מההפקה הנוכחית. במקום "איזהו גיבור הכובש את יצור" אסי בטעות אמר שהמסר של ההצגה זה "לא תעשה לך פסל וכל תמונה".

אנחנו צולחים את ההצגה ולהפתעתי הקהל נלהב ומרוצה. אישה מבוגרת ניגשת אליי להגיד לי שמאוד התרגשה לראות שיש אלטרנטיבה יהודית בתיאטרון, ושאני במיוחד הייתי מצוין. אני מתנער מהאדישות שלי ומתרגש. אבל אז יהודה זריהן מתייצב מאחורי הגברת. "תכיר, זו סבתא שלי ז'רלדה".

וואלה יופי, עכשיו אני לא אפסיק לשמוע על זה. ●

בחדר האומנים נדב ניגש להראות לי תמונות חדשות של הקטנה. אני אומר לו שאם ארצה לראות תמונות של הילדה שלו אני פשוט אכתוב בגוגל "ילדה גנרית" ואסתכל בתוצאה הראשונה. משהו בעיניים שלו כבה. אם הייתי רואה כזה רגש ממנו על הבמה הזאת הייתה מגיעה לאנשהו

אני: נו, נהנית מההצגה?
חמותי: כן, היה נחמד מאוד.
אני: ואת לא חושבת שהכתי את צמ'א?
חמותי: קצת, אבל היה יכול להיות יותר גרוע, יכולת להיות הסוכן הטיפש.
אני: הייתי הסוכן הטיפש.
חמותי: אתה לא הספרן?
אני: נדב הוא הספרן.
חמותי: אה, נאם, החזיקה הייתה משהו.

הפגנת: חר יעקבי, לילד שלך היה חום היום. אתה חודש לכה?

אני: את מקרת!
הפגנת: למה אתה חושב על מקרת?

אני: כי לפני שהוא יצא מהבית דחפתי לו נורופן.

הפגנת: אין עוד סאלות, כבודו.

שפט: מ'העז הכא?

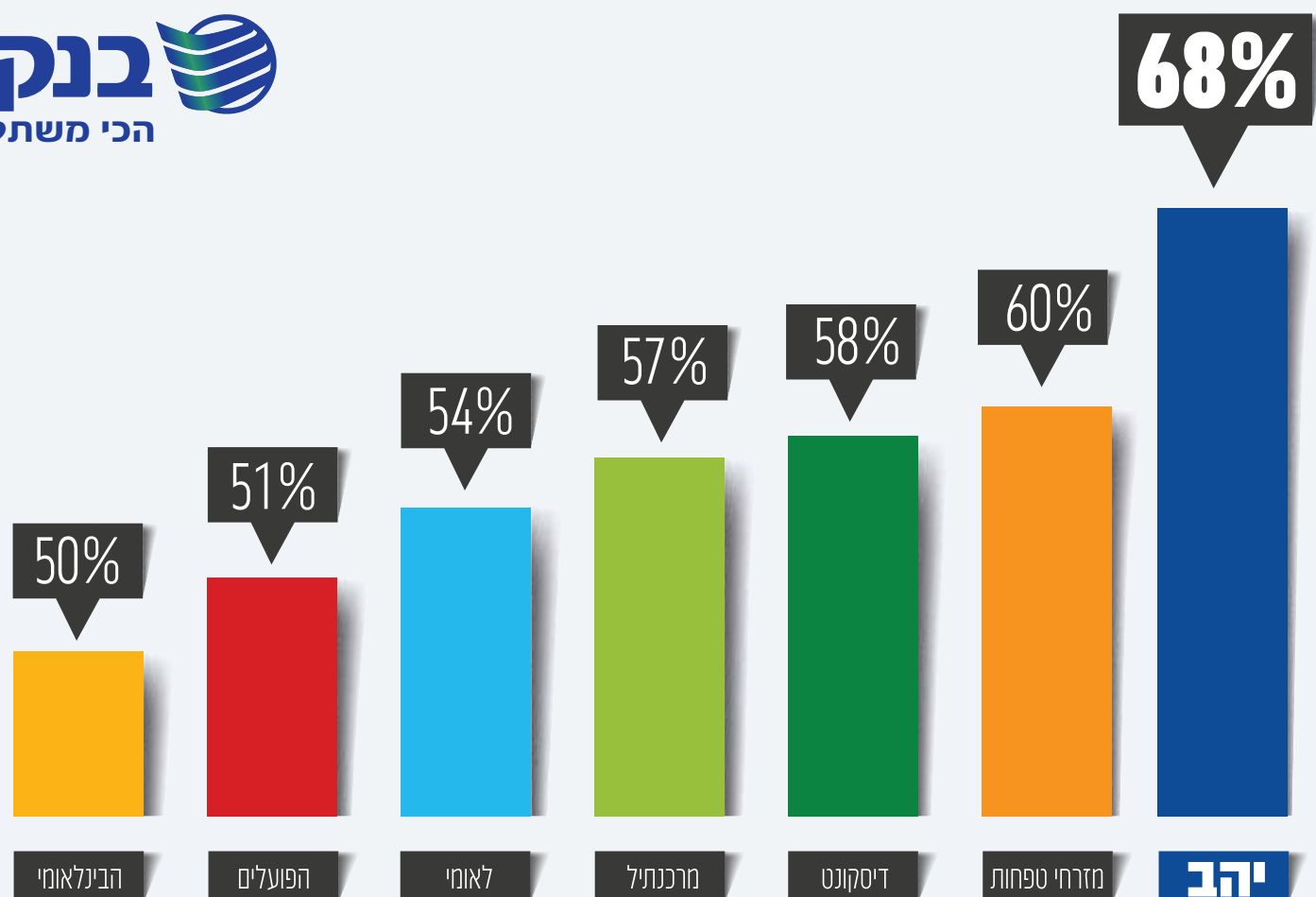
הפגנת: התביעה קוראת

לגברת יעקבי.

אני: לכל הרוחות.

אסתי: אני מצונית להיפוט

בנפרד מכעלי.

בנק ישראל בדק ומצא, בנק יהב הוא הבנק המומלץ ביותר ע"י לקוחותיו פעם שנייה ברציפות

הצטרפו עכשיו ותייהנו מהלוואה עד 120,000 ₪
בריבית פריים + 1% בפריסה עד 15 שנים בהחזר מ-997 ₪ בחודש וללא דמי טיפול

להצטרפות
חייגו עכשיו ***2617**

על פי נתוני סקר שביעות רצון לקוחות (משקי בית) מאיכות השירות של הבנקים. הפיקוח על הבנקים - בנק ישראל דצמבר 2022.

ההלוואה למצטרפים חדשים מעבירי משכורת/קצבה חודשית של 5,000 ₪ ויותר. ריבית מתואמת שנתית 5.90%. מתן האשראי ושיעור הריבית כפופים להוראות הדין, נוהלי הבנק ולשיקול דעתו, לרבות קבלת ביטחונות, חיווי ו/או דו"ח נתוני אשראי ממערכת נתוני אשראי. אי עמידה בפירעון ההלוואה עלולה לגרור חיוב בריבית פיגורים והליכי הוצאה לפועל.

דביר שרייבר
dvirbe7@gmail.com

מה הקשר עכשיו צום

האם חייבים לצום כדי לעכל את הסופגניות, למה יש לי צלקת כמו להארי פוטר, ואיך כל זה קשור לרב דרוקמן זצ"ל

כאלה שהשואה מפעילה אצלם שריטה עמוקה במודע ובתת-מודע. בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא ניצל משם. ואם הוא לא רואה, בא עשרה בטבת ומוזכר לו.

המדינה עברה עדכון גרסה

מה עושים עם השריטה הזאת? פעם, כשציונות עדיין לא הייתה מילה גסה, לימדו אותנו שהלקח מהשואה הוא מדינה יהודית עצמאית וחזקה שיוודעת להגן על עצמה, כמו החשמונאים שגלחמו נגד הסלאוקים על כבודם וייחודם, כי בשואה למדנו שברגע האמת אף אחד לא יבוא להגן עלינו. מאז המדינה עברה עדכון גרסה והיום מספרים לנו שלאומיות זה פויה, שהחשמונאים היו פשיסטים ושבמקום להילחם ביוונים הם היו צריכים לרקוד איתם סירטקי במסיבות נובי גוד ולהדליק עצי אשוח.

ומה עם מדינה יהודית שדואגת לעצמה כלקח מהשואה? אז זהו, היום מספרים לנו שהשואה בכלל הייתה אירוע גזעני גלובלי ושהנאצים רדפו את כולם, לא רק את היהודים. לכן הלקח מהשואה הוא לא להיות חזקים, אלא להפך - הלקח הוא לא להיות נאצים. ואם ככה, לא באמת צריך מדינה יהודית, ובטח שאסור לגרש ממנה מסתננים לא יהודים (כי זו גזענות), אבל מותר לגרש יהודים (כי גזענות היא רק כלפי לא יהודים), צריך למלא את כל דרישות הקהילה הלהט"בית (כי הנאצים רדפו אותם, ואנחנו הרי לא רוצים להיות נאצים), אסור לפעול נגד מתפרעים על רקע לאומני (אתם זוכרים הרי מי הפעילו כוח בשואה, נכון?), אסור להקים ממשלה ימנית, אסור למנות את בן גביר לשר, אסור לחוקק את פסקת ההתגברות, אסור להקים התנחלויות ואסור לעשות שום דבר שהוא אינטרס של הרוב על חשבון המיעוט. אלא אם אתה מצליח להרכיב קואליציה עם השמאל הקיצוני והמפלגות הערביות, ואז אתה יכול לדרוס את המיעוט הימני באופוזיציה כאוות נפשך.

מי מרוויח מהגלובליזציה של השואה? השמאל שמרגיש שהוא חלק מהעולם הגדול. הגרמנים שממרקים את מצפונם ומספרים לעצמם שהיהודים נאצים לא פחות מהם. הפלשתינים שגם מדברים עלינו במושגים אנטישמיים וגם מאשימים אותנו בנאציזם. המסתננים, הפרוגרסיביים וכל מי שמדינת לאום יהודית לא באה לו טוב בעין. מי מפסיד? המדינה היהודית, וזכר השואה. אבל אותם ממילא לא סופרים.

מיום ליום השואה הופכת לאירוע רחוק, מסולף ושכוח. אנשים מספרים בדיחות על השואה, משתמשים במושג "נאצי" כדי לתאר מעשים יומיומיים ("אוף, איזה מבחן נאצי היה היום!"), עושים ממים על היטלר, משתמשים בטלאי צהוב כדי למחות נגד חיסונים או כל דבר שבא להם, ויאיר לפיד - בנו של טומי, ניצול השואה - מספר לעולם שאנטישמיות היא בכלל לא פעולה נגד יהודים אלא נגד "האחר". במיליוקי, ויסקונסין, נפתח לא מזמן מוזיאון שמציג את "השואה של האפרו-אמריקנים". כל אפליה היא שואה, כל ימני הוא נאצי, אז אם ככה למה היהודים צריכים מדינת לאום, ואיך הם מעזים לעשות את מה שהם עושים. מה הם עושים? מה זה משנה, הם נאצים.

אני זוכר שיחה של הרב דרוקמן זצ"ל בערב חנוכה, לפני הרבה שנים. הוא דיבר על זה שהאור קיים, אבל צריך להגביר אותו, להילחם נגד החושך. כל כך סמלי שהשבעה על הרב - ניצול השואה, המחנך הגדול ואוהב העם, התורה והארץ - החלה בחנוכה ונגמרת ערב עשרה בטבת. כאילו כדי להזכיר לנו להגביר את האור ולצעוק בקול גדול: חנוכה הוא חג הגבורה היהודית, לא הגלובלית. עשרה בטבת הוא יום תענית על החורבן, זה שלפני אלפיים שנה וזה שלפני שמונים שנה. רצו להרוג אותנו, בואו נאכל. ואז נצום, כדי לא לשכוח. ●

אנחנו מנסים להיות עם ככל העמים, אבל אז בא עשרה בטבת ומזכיר שלא. מחנה השמדה

מיום ליום השואה הופכת לאירוע רחוק, מסולף ושכוח. אנשים מספרים בדיחות על השואה, עושים ממים על היטלר, משתמשים בטלאי צהוב כדי למחות נגד חיסונים או כל דבר שבא להם. כל אפליה היא שואה, כל ימני הוא נאצי, אז אם ככה למה היהודים צריכים מדינת לאום, ואיך הם מעזים לעשות את מה שהם עושים?

לוח השנה היהודי בנוי מקונספט קבוע: רצו להרוג אותנו, בואו נאכל. אלא אם מדובר בימים שבהם הקונספט הוא: רצו להרוג אותנו, בואו נצום.

וככה באמצע החיים (השנה אפילו באמצע השבוע) צץ לו פתאום עשרה בטבת בפנים חמורות סבר ואומר: מה שמעתי, היה לכם לפני שבוע חג שונה מכל החגים האחרים? חג שלא צריך לאכול בו מצות, לא לישון עם חתולים בסוכה, לא להישאר ערים כל הלילה, לא לקרוא מגילה פעמיים ולא להתפלל מהבוקר עד הצהריים? היה לכם כיף בחנוכה? תקלה חמורה אבל עזבו, מה שהיה היה. נגמר הקטע המדליק הזה של נרות צבעוניים ואוכל שעושה צרבת, מעכשיו חוזרים להיות יהודים. אבל יהודים אמיתיים, כאלה שיודעים שלא באנו ליהנות אלא לצום ולהגיד תחנון ארוך.

שנים ארוכות מדי של גלות ורדיפות גרמו לנו להעדיף פחות "על הניסים" ויותר "אבינו מלכנו". פחות חנוכה, יותר עשרה בטבת. פחות טאנצן (ריקודים), יותר קרעכצן (אנחות). נו, אתם יודעים, כדי שלא יהיה פארגעסן (שכחה).

אחרת איך אתם מסבירים את זה שלכל חג מוצמד יום זיכרון? לראש השנה צמוד צום גדליה, לפורים תענית אסתר, לפסח תענית בכורות, ליום העצמאות שני ימי זיכרון, לחנוכה עשרה בטבת, לקיץ דאגו לנו לשלושה שבועות של אבל כדי שלא נשכח את עצמנו בשמש. לשלושת החגים שלא הצמידו צומות - שמחת תורה, שביעי של פסח ושבועות - דאגו עדות אשכנז להוסיף תפילת "זיכור", מה שבטוח בטוח. רק לט"ו בשבט לא הצמידו אף צום, אולי בגלל שבגולה הדוויה ממילא לא היה מה לאכול בשיא החורף.

בערב נשכח הכול

תרצו או לא, הגלות זורמת לנו בוורידים, לא משנה מאיזו תפוצה הגענו. המילה "חורבן" מאיימת עלינו, "אינקוויזיציה" מעוררת בנו צמרמורת, "שואה" לגמרי מקפיצה לנו את הפיוזים במוח. אין אף יהודי בעולם שמסוגל לצפות במונדיאל בלי לשאול את עצמו מי יותר גרועה - ספרד שטבחה בנו בימי הביניים או גרמניה שעשתה לנו את זה ממש לאחרונה? קרואטיה שעד היום מעריצה את האוסטריים משתפי הפעולה עם הנאצים, או מרוקו שמניפה את דגל פלסטין החפצה להשמידנו? צרפת שהסגירה בחדווה יהודים לנאצים, או ארגנטינה שנתנה להם מקלט אחרי השואה בלי לשאול שאלות מיותרות?

ואנחנו הרי לא רוצים להיות כאלה. אנחנו רוצים להיות עם ככל העמים, ליהנות מכדורגל בלי ייסורי מצפון, להציב חנוכייה עם עץ אשוח, לחגוג גם חנוכה וגם נובי-גוד וגם סילבסטר. אנחנו רוצים להיות קוסמופוליטיים, נאורים, מתקדמים, לספר לעצמנו שכל האנושות אחת היא ושאינן הבדל בין יהודי לנוצרי למוסלמי לבודהיסטי.

ואז בא עשרה בטבת עם יום הקדיש הכללי שלו ואומר לנו היי, אתם לא.

מה עושים? הרוב מתעלמים. השאר צמים ומנחמים את עצמם שזה צום קצר, בחמש הוא נגמר. נצום קצת, נדבר קצת על השואה ובערב נשכח הכול.

רק שאי אפשר לשכוח, כי החורבן טבוע בדמנו. אני למשל שרוט במיוחד בנושא השואה: כשהילדים שלי מדברים על מחנות קיץ אני חושב על מחנות ריכוז. כשאומרים רכבת אני חושב על סבתא שלי בקרון בדרך לאושוויץ. כמו הארי פוטר, גם לי יש מילות קוד תמימות שמפעילות אצלי צלקת: סבון. דרגש. צריף. תיל. תא. גז. סלקציה. טלאי. ארובה. יער. בורות. צעדה.

אני חי את השואה והיא חיה בתוכי גם כשאני לא חושב עליה. ומה שהכי מוזר זה שכל הזמן אני מגלה עוד ועוד אנשים כמוני,

בשדרות מגשימים חלומות
שכונת צמרות שדרות. שכונה חדשה.
קהילה חזקה ומאוחדת. מערכת חינוך
מובילה ומצטיינת.

Team

לגור בצמרת!

סיפור ההצלחה של **שדרות** ממשיך עם 663 דירות חדשות בשכונת
צמרות שדרות שיוגרו במסגרת תכניות "דירה בהנחה"
בהנחה משמעותית!

תושבי שדרות אל תפספסו! 50% בעדיפות לתושבי העיר*
מהרו להירשם!

*נכון להחלטת מועצת מקרקעי ישראל.

ההרשמה להגרלות לזכאים תיפתח בתאריך 28.12 ותיסגר ב-8.1

פרטים נוספים באתר דירה בהנחה:
www.dira.moch.gov.il

תורידו את הרגל מהגז

הימין רוצה, ובצדק, לעצור את הסחף והכפייה שפעלו נגדו בשנות האופוזיציה, אבל בליץ חקיקה אינו הדרך. יש כאן מגזר שחושש באמת לעתידו ומהלכים כאלה רק יגבירו אצלו את הכחד והשנאה

הלהט"בים, הרגעתי אותה בחיך ואמרתי לה שמה שמשתקף בתקשורת מוגזם ואין לו אחיזה במציאות. כשהחברה השנייה סיפרה שהיא באמת לא יודעת איך המדינה תשנה את פניה, מה יהיה מותר ומה יהיה אסור, הסברתי שההתלהמות מסביב היא סתם ספין תקשורתי פלוס אכזבת בחירות קלאסית, וזכויות הפרט יישמרו בכל מקרה. החבר השלישי, בחור צעיר ונחמד שעוד לא הקים משפחה, סיפר לי שהוא בעצם לא כל כך מחובר למדינה ואין לו בעיה לעזוב אם יצטרך. האמירה שלו הכאיבה לי מאוד, בעומק.

כשהתגובות השליליות לא פסקו, התפלאתי וכעסתי. התפלאתי כי לא הבנתי מה כבר קרה, האם אנחנו לא בני אותו עם? האם לא פעם מנצחים ופעם מפסידים? האם לא זה המשחק הדמוקרטי שכולנו מחויבים לו?

וכעסתי. כעסתי כי התגובות ברשתות ובתקשורת ציירו את הליכוד, החרדים והימין כאנשים שהדעות שלהם לא לגיטימיות. חשבתי שאנשים לגמנו יותר מדי מכוס תרעלת ארץ נהדרת ומאמינים לדימויים שהם יצרו. שהם הולכים שולל אחרי תקשורת שהפסידה ונכנסת בכל הכוח במנצחים, בלי הנחות סלב. לא הבנתי איך הצד השני לא רואה שהיה כאן סחף נוראי בשנים האחרונות לכיוון של כפיית ערכים שמקובלים רק על חלק מהעם, ועכשיו יש ניסיון לעצור אותו.

אבל כשהאש לא שככה, הבנתי שזה הרבה יותר מכותרות והתלהמות. שיש כאן לבבות שבורים באמת. שמהלכים בינינו אנשים שחוששים שדרך חייהם תהפוך ללא לגיטימית. שהם מפחדים פחד אמיתי ומצמית, וזה שורף לי את הלב. פחד הוא רגש קשה שגורם לריחוק, לרתיעה ולשנאה. רבים מדי מרגישים שמה שאיחד אותנו הולך ומתפורר וכבר בלתי ניתן לאיחוי. וזאת הרי לא המטרה של אף אחד. אפילו אם הוא ניצח בבחירות. כן, אפשר להגיד אחריו המבול ולהמשיך כאילו כלום. אני מציעה לפעול אחרת. להוריד את הרגל מהגז. לא חייבים לעגן הכול בהסכמים הקואליציוניים, לא חייבים לחוקק הכול בחוק. נדמה ששכחנו שיש עיקר וטפל, שיש את מה שהכי חשוב והכי דחוף ויש את מה שאחר כך. נציגי הציבור הציוני־דתי דווקא יודעים לפעול בידח ובפשרה. אחרי שתקום ממשלה יהיה אפשר ליצור שוב שיתופי פעולה.

האוירה הציבורית היום קשה. אנשים מדברים דרך מסכים. נפתחה כאן מלחמה הדדית, מכל צד נבנים ביצורים ובונקרים ואש אש בלי הבחנה. כן, אפשר תמיד לטעון ש"הם התחילו", זה רק לא יהיה צודק וגם לא חכם. לא צודק, כי אנחנו מבקשים לבנות מדינה שיש בתוכה גשרים וקשרים ועם אחד. לא צודק, כי נבחרו הציבור הבטיחו שהם יבנו ממשלה של כולם, וכך צריך להיות. אז זה הזמן להרגיע, להקשיב לכאב, לדבר בשפה שנשמעת, לחכות עם המהפכות, ובכלל, עדיף בלי מהפכות, עדיף תהליך.

ההתעקשות על הכול עכשיו ובחוק גם איננה חכמה, משום שמה שקורה בשבועות האחרונים הוא יחסי הציבור הגרועים ביותר שהיו ליהדות ולימין מזה זמן. וצריך לתת על זה את הדעת, גם בגלל המהות וגם בגלל הקלפי ששוב נגיע אליה ביום מן הימים, גם אם זה יהיה רק בעוד ארבע שנים.

הרב דרוקמן שהסתלק השבוע מן העולם התווה ביד אחת אידאולוגיה יהודית וישראלית ברורה מאוד, וביד השנייה דאג לכל אדם מישראל באשר הוא. אחד לא בא על חשבון השני. וכך כתב על אור החנוכה: "עלינו להאיר באור זה בכל ימות השנה בעוצמה רבה ובכל מקום - והחושך יפחת וילך לו. ככל שמוסיפים חיוב - השלילה נעלמת". ●

איור: שאול גרד

ההתעקשות על הכול עכשיו ובחוק גם איננה חכמה, משום שמה שקורה בשבועות האחרונים הוא יחסי הציבור הגרועים ביותר שהיו ליהדות ולימין מזה זמן. וצריך לתת על זה את הדעת, גם בגלל המהות וגם בגלל הקלפי ששוב נגיע אליה ביום מן הימים, גם אם זה יהיה רק בעוד ארבע שנים

בשבוע שעבר פורסם בעיתון 'גלובס' טור על סופרת מיוחדת שנשכחה מלב. היא לא סתם נשכחה, היא הושכחה. עדן בר טל כתב על נעמי פרנקל, סופרת מוערכת מאוד שהשתייכה לדור הפלמ"ח. פרופ' ברוך קורצווייל, מבקר הספרות הקשות, העתיר שבחים על יצירתה. ספריה נלמדו בבתי הספר. אך כל זה נגדע באחת, כשפרנקל שינתה את עמדותיה הפוליטיות ועברה עם משפחתה לקריית ארבע. על הימים ההם היא סיפרה בכאב: "ברגע שעברתי לחברון, עברתי דברים קשים מאוד. קודם לכן הייתי מלכת הספרות העברית. ברגע שדרכו רגליי פה, התחילו להחרים אותי. הוציאו את 'שאול ויהאנה' מתוכנית הלימודים. כתבו נגדי מאמרים. אנשים שהיו חברים שלנו, שאכלו על שולחנו שנים, חדלו לדבר איתי. אני הייתי בוגדת". קשה וכואב. פרנקל הרי לא חדלה להיות יוצרת מוכשרת ברגע שנכנסה בשערי הקריה. אבל חבריה, המילייה הספרותית, אפילו משרד החינוך - ציירו עליה איקס גדול אדום ומכוער.

פרנקל לא הייתה יחידה. הסופר משה שמיר היה בן הדור שלה. בשנות החמישים נערך סקר בקרב תושבי המדינה הצעירה, ונמצא ששני שלישים מתושבי ישראל העדיפו את שמיר על פני כותבים אחרים. 'הוא הלך בשדות' שלו ו'פרקי אליק' היו ספרי יסוד בזמנו. אבל גם שמיר שינה את דרכו. הוא נע מהשומר הצעיר ומפ"ם אל הקמת תנועת ארץ ישראל השלמה ועד לתנועת התחייה. חבריו לשעבר דאגו שהפופולריות של יצירתו תרד עד שתשקע בתהום הנשייה.

הימין החליט לשלוט

מדהים, אבל אף אחד מאיתנו לא מרים גבה כשהוא נחשף לסיפורים כאלה. ברור אילו סרטים יקבלו מימון ואילו לא, אילו מחזות יעלו על בימת התיאטרון הלאומי ולאילו אין סיכוי. התרגלנו.

שנים ארוכות היה הימין בשלטון. הוא אחז בהגה, אבל לא הצליח לסייע לאדם להחזיק בדעותיו בלי לשלם עליהן מחיר. הוא לא הצליח להפוך את הדעות הימניות, השמרניות או הדתיות ללגיטימיות במרחב הציבורי. הוא לא הצליח לרסן את בג"ץ או לשנות את דרך חלוקת הקרנות, וגם לא את אופי האקדמיה, למרות שרוב העם אוהז בעמדות שמרניות ולאומיות. זהו רוב דומם. לפעמים הוא חייב להיות דומם כדי לקבל קידום. במשך שנים החזיק הימין במושכות, אבל לא ידע לכוון את העגלה. ובכן, הימין חזר לשלטון. ולצד הסדר שהוא מבקש לעשות ביהודה ושומרון, השקט שהוא רוצה להחזיר לרחובות והשינוי שהוא מבקש לבצע בשדה ההתיישבות, בנגב ובגליל, הוא מבקש להגיע גם לתחומים האלה. הוא מבקש לגעת בחוקים נפיצים כמו חוק איסור אפליה במוצרים ושירותים, ולאפשר לנותני שירות לחיות לפי תפיסתם הדתית והשקפת עולמם. הימין החליט לשלוט. אנשים רבים מחכים לזה. השאלה היא איך עושים את זה, מה המחירים ומה קורה בדרך.

חכו עם המהפכות

מיד אחרי הבחירות נפגשתי עם חברים תל-אביבים מקסימים, שעולמם חרב עליהם. הם לא התכחשו למה שהעם הניח בקלפי, וידעו טוב מאוד לנתח מדוע המחנה שלהם כשל. אבל היה להם קשה. הם היו עצובים ומודאגים. כשהחברה הראשונה שאלה אותי האם בעצם חילונים אמורים לפחד מעכשיו ומה יהיה על

**מחסני
חשמל**
לאסון הקהילה

בשבילם, החיים הם

שדדה קהל

עבור הלומי קרב כל יום הוא
מלחמה על החיים
זה בנפשנו להציל אותם ואת
משפחותיהם.

• סדנאות טיפוליות • סיוע כספי
• ליווי וייעוץ על ידי מומחים

לתרומה סירקו

הצילו את הלומי הקרב!

תרמו עכשיו: 073-3592070

נצלו את סוף שנת המס < תרמו וקבלו החזר בגובה 35%!

נאמן במשא ומתן

שלמה נאמן, יו"ר מועצת יש"ע וראש מועצת גוש עציון, מספר בריאיון אישי על המסמכים המקצועיים שמטרתם להכניס את יהודה ושומרון למרכז המפה הפוליטית, ועל העולים הרבים שנקלטו ביישובי יהודה ושומרון בזכות הקהילתיות // דביר עמר

מ

אז היוודע תוצאות הבחירות פועל שלמה נאמן, יושב ראש מועצת יש"ע וראש מועצת גוש עציון, ללא הפסקה לקידום האינטרסים של תושבי יהודה ושומרון במסגרת המשא ומתן לקראת הקמת הממשלה החדשה. "מצד אחד זו החלטה של הממשלה, ואנחנו לא מפלגה בקואליציה, לכן לא הייתה לנו השפעה עליה. מצד שני מועצת יש"ע היא גוף לוביסטי ענקי, ובפועל היינו מעורבים. הצבנו לעצמנו יעדים והתחלקנו, כל אחד בתחומו. אני תחום אחד, ישראל גנץ תחום אחר וכן הלאה", מסביר נאמן.

כבר משנת 2019 הכין נאמן מסמכים מפורטים שעליהם הוא מתקן ומוסיף כל הזמן. המטרה שלו היא להכניס את ההתיישבות למרכז המפה הפוליטית, אחרי שנים רבות של הדרה. "ניסחנו את המסמכים הללו לא מעכשיו, הם מוכנים כבר מ-2019, מלווים בחשיבה כיצד הם יכנסו להסכמים הקואליציוניים. למה חשוב שיהיו הסכמים רציניים? כי בסוף בסוף, אם רק כחצי מהחלטות הממשלה מיושמות, ועוד פחות מזה מההסכמים הקואליציוניים, השאלה שאני שואל את עצמי היא איך אני גורם שלא ייכתבו סתם הסכמים אלא הסכמים שמחוללים שינוי מעשי בשטח בדברים שחשובים לי", מגדיר נאמן ומפרט את נתיבי המסלול העיקריים.

"נתיב ראשון: תפקידים. למשל, אם המינהל האזרחי כפוף לבצלאל סמוטריץ' אני יכול להוריד הרבה מסעיפי ההסכם, כי הוא יעשה את העבודה. אבל כדי שהוא יקבל את התפקיד אין לי ולא יכולה להיות לי מעורבות, כי אנחנו לא כוח פוליטי במובן הזה. אנחנו לא מפלגה ולא צד באמת במשא ומתן", מדגיש נאמן.

"הנתיב השני", ממשיך נאמן, "הוא התעסקות סביב בעלי תפקידים עתידיים. שיהיה ברור לשר הביטחון הבא שההתיישבות צריכה בנייה, תחבורה, כבישים. התפקיד שלנו הוא בעיקר לנסח מסמכים שנותנים מבט רחב ומקצועי שלא מפלה לטובה אלא מבטל את ההפליה לרעה שהייתה עד היום. כשה מקצועי ומוגש נכון אז זה יכול לעבוד. אי אפשר סתם לבקש לתת לכל יישוב מאה אלף שקלים, זה לא עובד ככה. צריך המלצות מקצועיות".

נאמן מדגים אפליה אחת שמעידה על רבות אחרות: "אני מראה במסמך שכל בסיסי צה"ל שנמצאים ברשויות המקומיות משלמים ארנונה, ואילו ביהודה ושומרון לא משלמים ארנונה. הנה דוגמה למה שהמדינה מאפשרת בישראל הקטנה ולא מאפשרת אצלי. העבודה שלנו מאוד מפורטת והיא כוללת עשרות עמודים, וצריך להחדיר אותה לתוך הדרגים המקצועיים שמנהלים משא ומתן, לרבות שיחות עם ראשי המפלגות שייבנו שאנחנו בעלי עניין וניתן להם קרדיט בסוף לטובת ההתיישבות. אלו מסמכים חשובים ביותר שיכולים לעבוד בעצם בגמר ההסכמים ובכינון הממשלה".

חותרים להשגת היעדים

מה היעדים המרכזיים שהצבתם לעצמכם? "היעדים שלנו הם לא מפתיעים: מלחמה על שטחי C, מאבק על שטחים פתוחים, אישורי בנייה ותיקוני עוול תקציבי שקיימים ביהודה ושומרון. כל היחס לחבל הארץ הזה כלול בדברים הללו. כך למשל תיקוני עוול שמתחלקים לפרקים של תשתיות, כבישים, חשמל, מים, גז והשקעה כספית".

מבחינת נאמן, השגת היעדים היא המטרה ואין בלתי, גם אם יגיעו פניות לבקשות חשובות אחרות. "הרבה פעמים הגיעו אלינו אנשים שאמרו שכל הרשויות סובלות מדברים כאלו ואחרים ולכן צריך לשים את זה גבוה בסדר העדיפויות, ואני לא הסכמתי. אני מטפל רק בסוגיות של יהודה ושומרון. אם יש סוגיה רוחבית

בזכות החוזק של יישובי יהודה ושומרון, שהם בעלי קהילתיות חזקה, התושבים נכנסו מהר מאוד לצו 8 ונתנו כתף. ידענו להיות רשות קולטת וזה הפך להיות יתרון יחסי"

כתף. ידענו להיות רשות קולטת וזה הפך להיות יתרון יחסי".

נאמן מספר כי בניגוד לעליות מלפני 30 שנה, כיום גם במצבי דחק יש דרישה של העולים לחינוך יהודי, ולכן יישובי יהודה ושומרון היו מאוד נוחים לרבים מהם. "לפני 20 שנה כל מי שבא ברוך הבא. גם היום מי שבא ברוך הבא, אבל הוא צריך חינוך ותשתיות של ציבור דתי, ולכן בזכות היתרון היחסי שלנו בנושא הזה הפכנו להיות בשביל רבים מהעולים שרוצים קהילה וחינוך יהודי כמעט לאפשרות היחידה".

"אגב", מוסיף נאמן, "קהילה היא לא רק במובן הדתי אלא גם במובן הפסיכולוגי. חלקם הגיעו לכאן במצב נפשי קשה והיו צריכים עזרה ומעטפת מיוחדת. לשם כך הקמנו במועצת יש"ע חמ"ל מתנדבים שהרעיון שלו לגייס אנשים שיבואו למלונות של העולים, יעזרו בקליטה ויסייעו גם טלפונית, ובכלל, לתחזק את מחלקות הקליטה. אני לא יודע אם הפעולה שלנו נחשבת הרואית, אבל בוודאי הייתה לנו תרומה למשפחות שהגיעו אלינו. נתנו למאות משפחות משהו שלא יכלו להשיג במקומות אחרים".

איך הסתדרתם כלכלית עם אתגר כזה?

"ראשית כול, הרבה מאוד מהעבודה נעשה בהתנדבות. שנית, היה צריך לגייס תקציבים מינוריים, אבל בסופו של דבר אחרי כמה שבועות העולים מקבלים גם סיוע של המדינה במימון שכר דירה ועוד. בכל ההתארגנות ראינו

נוגע לבנייה, אני לא מאוד אופטימי. בהכרח יהיה שינוי לטובה, אבל אני לא חושב שהשינוי יהיה דרמטי בשלב הזה, כל עוד זה הממשל בארצות הברית.

קולט עלייה מרוסיה

אפרופו דרמות, אחת הדרמות העולמיות היא מלחמת רוסיה ואוקראינה, מלחמה שמדיירה שינה מעיניו של נאמן ומעודדת אותו לפעול הן למען הפליטים והן למען העולים החדשים. "קלטנו מאות משפחות בכל רחבי יהודה ושומרון, רק אצלנו בגוש עציון עלו כ-26 משפחות שהשתקעו לבסוף", מספר נאמן, שמדגיש כי חלק גדול מהפליטים התארחו בגוש עציון אך עזבו לבסוף.

היכולת של יהודה ושומרון לקלוט כל כך הרבה משפחות בזמן קצר כל כך היא בראש ובראשונה תוצאה של הקהילתיות. "הקליטה באופן כללי זה מקצוע שעושים אותו בנחת, וכשיש מקרה חירום וצריך להעביר אנשים לקליטה זה מצריך תשתיות. בנקודה הזאת מתברר שהתשתית המרכזית הכי חזקה היא תשתית הקהילה", אומר נאמן. "אנשים ומשפחות שכלל לא תכננו עלייה ובאים לארץ פתאום עם מזוודות, חלקם ארזו את החיים שלהם בשקיות סופר, הם פליטים, אבל כאן מתייחסים אליהם כעולים. בזכות החוזק של יישובי יהודה ושומרון, שהם בעלי קהילתיות חזקה, התושבים נכנסו מהר מאוד לצו 8 ונתנו

שירה ליבמן, מנכ"לית מועצת יש"ע ואלישע חנקין, ראש דסק מזרח אירופה במועצת יש"ע יחד עם חלק מהסטודנטים, משתתפי הסמינר.

המועצות הוא גילה את יהדותו במקרה, למד עברית בסתר ועלה ארצה בגיל 17. גם בבגרותו המשיך לעסוק בפעילות ציונית ומילא שורה של תפקידים בתחום, בהם שליח הסוכנות היהודית לאוקראינה, מנהל חטיבה בסוכנות ויועץ לשר זאב אלקין. "אני זה אני", מצטנע נאמן. "זה ברור שאני מכיר את האנשים ואת כל המערכות בנושא הזה, זו הייתה העבודה שלי במשך שני עשורים אז ברור שיש לי יותר גישה, שפה, קשר עם הקהילות ואת הידע המקצועי והכתובות. אני מחובר לצינורות הללו של העשייה". דווקא בנקודה זו נאמן מסתייג: "האם יש לי יותר יכולות? מן הסתם, זה היתרון יחסי שלי, אבל האם יש לי יותר מוטיבציה? פגשתי צברים, מרוקאים ואתיופים שיש להם מוטיבציה כמו שלי".

גם בימים אלו אתה ממשיך לפעול למען העולים?

"לגמרי", אומר נאמן. "יש לנו במועצת יש"ע דסק של מזרח אירופה. הקמנו אותו לפני המלחמה ובלי קשר אליה, מתוך מטרה של הסברה לציבור עולי ברית המועצות, וברגע שהתחילה המלחמה הסבנו אותו לא רק לתחומי הסברה אלא לקליטת עלייה. גם כעת אנחנו ממשיכים בגדול בקליטת עליית ועידוד עלייה לאלו שעדיין לא עלו".

בסוף שבוע החולף חזר נאמן מסמינר חנוכה שהתקיים בהונגריה ס לכ-70 סטודנטים יהודים שברחו מהמלחמה באוקראינה ומתגוררים כעת ברחבי אירופה. הסמינר התקיים בשטח של אתר נופש שהוסב על ידי הפדרציה של הקהילות היהודיות באוקראינה למחנה פליטים. הסמינר אורגן על ידי המדרשה הציונית שהפעילה במשך שנים סמינרים כמו אלו ולהם הניסיון והצוות המתאים, ובשיתוף עם מועצת יש"ע, מכון טריגובוף והפדרציה של הקהילות היהודיות באוקראינה.

נאמן שיום והוביל את הסמינר: "קיבצנו מקצוות שונות של אירופה את הסטודנטים שברחו מאזורי המלחמה באוקראינה ומתגוררים כעת כפליטים במדינות באזור. הסמינר הזה היווה עבורם אי של יציבות ואפשר להם לחגוג יחד את חג החנוכה. הסטודנטים חוו גם חוויה יהודית של החג, גם ציונית, וגם חוויה אנושית פשוטה שמוציאה אותם מהתופת וקשוי היום. הם ההרצאות והפעילויות בסמינר הזה קיבלו משמעות נוספת דווקא בגלל שקיימנו אותו בימי החג שבו אנחנו חוגגים את ניצחון האור על החושך. המשימה העיקרית בחמישה ימים אלו הייתה לפתוח בפניהם את הדלת למדינת ישראל, לקרב אותם ולספר להם שביהודה ושומרון מחכים להם. אני מודה לשותפים שעזרו לארגן ולממן את הימים הללו."

שלמה נאמן באלון הבודד, אלון שבות

"ביהודה ושומרון, שנמצאים תחת שליטה של אלוף בצה"ל, אפשר להחליט בצו אלוף לפטור מהליכי תכנון ולקחת תא שטח בבעלות המדינה, אין צורך כלל בהפקעות"

אין צורך כלל בהפקעות, אפשר להקים כפר כזה. חודשים מראש ותשקיע תקציבים לשם כך. הרי אנחנו למדנו שעלייה היא מעל הכול, זה המרכז של הרעיון הציוני".

דווקא בגלל המצב המשפטי של יהודה ושומרון, אומר נאמן, אפשר לקדם החלטות מהר מאוד. "ביהודה ושומרון, שנמצאים תחת שליטה של אלוף בצה"ל, אפשר להחליט בצו אלוף לפטור

קליטה. אבל צריך שהמדינה תתגייס כמה חודשים מראש ותשקיע תקציבים לשם כך. הרי אנחנו למדנו שעלייה היא מעל הכול, זה המרכז של הרעיון הציוני".

דווקא בגלל המצב המשפטי של יהודה ושומרון, אומר נאמן, אפשר לקדם החלטות מהר מאוד. "ביהודה ושומרון, שנמצאים תחת שליטה של אלוף בצה"ל, אפשר להחליט בצו אלוף לפטור

את הפלא איך אנשים התגייסו מכל הבחינות, ממחלקת קליטה ורווחה, המשך בעובדים רבים של המועצה וכלה בקרנות צדקה שיש לנו. ועל כל זה תוסיף שפתחנו מוקד לציוד לעולי אוקראינה. כולם התגייסו מאוד יפה וכך זכינו לראות את עם ישראל וההתיישבות במיטבה".

הם לא חששו להגיע ליהודה ושומרון?

"הגיעו אלפים רבים של אנשים, ומי שפחד פשוט לא בא אלינו. לא הסתרנו מאף אחד, אנחנו מועצת יש"ע ומי שרוצה להצטרף לחיים איתנו ביהודה ושומרון מוזמן. אנשים שאלו הרבה שאלות, כולל על מקומות מסוכנים יותר ופחות. לא הסתרנו שום דבר, הכול היה פתוח לגמרי במידע גלוי. אין מה להסתיר".

נאמן מתאר רבות את עשייתו, אך כשאנו מגיעים לאחריות של הממשלה יש לו גם לא מעט ביקורת. "אני לא חושב שהממשלה תפקדה מעולה בסיפור המלחמה", קובע נאמן. "היו כמה נושאים שלא קשורים אלינו ביהודה ושומרון, כמו בדיקת זכאות, מעברים, טיסות חירום וקליטה בנתב"ג, ואין ספק שלממשלה לקח יותר מדי זמן. היא כן נערכה בסוף, אבל יכולים היו להיות עוד עשרות אלפי עולים. ועדיין זה לא מאוחר, אם היא תיערך לפתרון דיור זמני".

נאמן מפרט כיצד אפשר להיערך לקליטת אלפי עולים חדשים בזמן קצר. "אם הממשלה תכין אלף קרוואנים וקראווילות לקליטת עולים יעלו עוד אלף משפחות מרוסיה", מסביר נאמן. "המלחמה הביאה לכאן בעיקר פליטים מרוסיה. אוקראינים - הגיע מי שהגיע, ואחרים נחתו במדינות רבות באירופה, ביקשו מעמד פליט והם יהיו שם בשנה-שנתיים הקרובות עד שיקבלו ויזה וסיוע מהמדינות, כי דרכון אוקראיני נותן את כל הטוב. לעומת זאת, דווקא דרכון רוסי הוא מצורע, אף אחד לא רוצה אותו, ולכן אנחנו יכולים לקלוט אותם. אין להם לאן, אף מדינה לא קולטת אותם". "עשרות אלפי יהודים יכולים לעלות ארצה", קובע נאמן. "אומנם אין לנו דירות פנויות, אבל אפשר להקים שכונת קרוואנים. אם המועצה שלי תקבל אישור ותקציבים נוכל להקים 300 יחידות דיור בחודשיים-שלושה. זה לא רק אני, גם מועצות אזוריות אחרות. נוכל לומר לאלפי

נאמן בשיחה עם הפליטים מאוקראינה בסוף השבוע שעבר בהונגריה

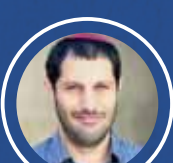
כנס כיפה

האומץ לדבר על זה

מרתמודדי נפש במגזר הדתי

ט"ו בטבת תשפ"ג • 8.1.2023 • מלון רמדה ירושלים • 9:30-16:00

כרטיסים אחרונים

 עו"ד בנימין דרייפוס מנכ"ל מפעל הפיס	 ח"כ איתמר בן גביר השר המיועד לבטחון לאומי	 ד"ר גלעד בודנהיימר מנהל תחום בריאות הנפש מכבי שירותי בריאות	 יואל אמיתי מחלים ממאניה דיפרסיה ומנחה סדנאות ליציאה מבדידות	 הרב שמואל אליהו הרב הראשי לצפת חבר מועצת הרבנות הראשית	 הגב' מיכל הרצוג רעיית נשיא המדינה
 משה כורסיה איש חינוך, מוזיקאי ואושיית רשת	 גלעד כהן כותב ידיעות אחרונות	 יערה ישרון יזמית חברתית בתחום בריאות הנפש בילדים ונוער	 עמיל ירחי כתב פוליטי חדשות כיפה	 ח"כ מיכל וולדיגר הציגות הדתית	 אלעד הומינר חדשות כיפה
 ירון עומר קצין בריאות נפש להב 433	 ח"כ עידית סילמן הליכוד	 בעז נכטשטרן מו"ל חדשות כיפה	 ורד מזמן-אביעד מנהלת קואליציית הארגונים הדתיים לקידום בריאות הנפש	 עידן מוטולה מייסד ומנכ"ל עמותת שווים	 עדי מאמו-שוורץ מו"ל חדשות כיפה
 אוהד שקלים מנהל מוקד חברים מקשיבים	 הרב יוני רוזנצוויג מייסד מרכז מעגלי נפש	 הרבנית ד"ר תרצה קלמן יועצת הלכה, חוקרת הלכה	 דוד קורן מנכ"ל עמותת ערן	 ד"ר עינת קאופמן מנהלת מקצועית יחידת חוסן איחוד הצלה	 הרב אילעאי עופרן רב קבוצת יבנה, פסיכולוג

לפי סדר הא"ב

ותקין בוטיק

צילום: שניאור שרף | רותי נתן | אילי טואג | שרה דינרשטיין גובר | נעם פיינר | איתי תימן | יואל סבין | ליבת דבר

לרישום: kipa.co.il/kenes

או סרקו את הברקוד

איחוד הצלה

מעגלי נפש

חברים מקשיבים

50 שנות השלום

מפעל הפיס

כיפה

"בדיונים בפרקליטות הייתי
במיעוט, אבל הרגשתי שיש
חשיבות שהקול הזה יישמע
בחדר". רחל ווזנר

דין לעצמה

הנערה החרדית שבחרה במפתיע לכנות ללימודי משפטים באוניברסיטה, התקדמה בסולם הדרגות בפרקליטות תוך שהיא מגדלת שישה ילדים ומביעה עמדות לא שגרתיות בתוך מערכת שמקפידה על יישור קו. לרחל ווזנר יש הרבה מה לומר על כמיניזם, על מערכת המשפט וגם על הסטיגמות השליליות שדבקו במערכת בתי הדין, שבה היא משמשת כיום בתפקיד בכיר

יוני רוטנברג // צילום: נעמה שטרן

"השימוש בעילת הסבירות התחיל מהשופטים, ואז גם אנחנו הבנו שככה צריך לטעון. זה הפך לסוגיה חובקת כול. כבר אז הייתה לי תחושה: מי שמני? למה הכול צריך להיות מוכרע על פי שיקול דעתי? אבל מצד שני, זה משהו מאוד נעים. זה נותן לך עוצמה אדירה, נותן לך המון מקום להביא את עצמך ואת המחשבות שלך"

"אני מאמינה שדווקא ממקום ליברלי, של זכות לתרבות, אין בזה שום בעיה". קווי מהדרין

באופן כללי, ווונר מתנגדת לדיבור פמיניסטי ויותר מחזיקה מעשייה נשית על פי בחירתה ורצונה של כל אישה. "אני אומרת לבנות שלי ולמי שמתייצגת איתי: פחות חשוב לדבר על זה, ויותר לעשות את מה שאת רוצה ומאמינה. לכו ללמוד מה שאתן רוצות - על מגדר אני פחות ממליצה. להשקיע את המשאבים שלנו כנשים לטיפול החולשה שלנו לא מחזק בעיניי. לא רואה את זה כדבר נכון".

"דרוש גוף ביקורת על הפרקליטות"

נושאי הדרת הנשים לגווניהם הם, כאמור, רק דוגמה. במהלך השנים נתקלה ווונר שוב ושוב בתחושה שרק קול אחד וקו מחשבה אחד אפשרי בפרקליטות המדינה, ובנושאים שונים. "מקום ששרוי בקונצנזוס מוחלט בכל נושא נמצא בבעיה. חייבים שיישמעו קולות אחרים, לא רק כמין איפכא מסתברא אלא במובן הכי אמיתי ומחזתי. אין ערך לעמדה שלך אם היא לא התעמתה עם העמדה האחרת. כשכולם רק מהנהנים זה לזה בחדר, זה מונע מהם לגבש עמדה מוצקה. היו מצבים שבהם הרגשתי שאין לקולות אחרים בכלל מקום, ולכן התאמצתי להשמיע אותם. זה היה דבר חשוב מצד עצמו, גם בלי שהעמדה התקבלה בפועל".

את מדברת על אירועים מלפני לא מעט שנים, כשדתיים היו מיעוט קטן מאוד לפי התיאור שלך. איך זה שהיום, כשאחוז גבוה יחסית של המשרות הבכירות בפרקליטות מאויש על ידי דתיים, התחושה הציבורית היא עדיין של קול אחד והיעדר גיוון?

ווונר מהנהנת בראשה הנהון רב משמעות, אולי אפילו יותר ממה שהיא מרשה לפיה לגלות. "למערכות חזקות יש דנ"א", היא מסבירה. "אנשים פרטיים יכולים למצוא את הניתב שבו הם יתעסקו במהלך כל הקריירה בדברים שלא יביאו אותם לקונפליקט ערכי. אבל מי ששואף להגיע לפסגה, ונושא איתו מטען ערכי, בהכרח מגיע לקונפליקט. וכאן יש לו כמה אפשרויות: או לעמוד על עקרונותיו, לסמן את עצמו ולהיעצר בדרגה מסוימת, או לפעול כדי להיות חלק. לשכנע את עצמך שזה טוב או אולי באמת להשתכנע שזה טוב".

תובענה ייצוגית נגד הרדיו החרדי על כך שאינו מאפשר לנשים לשדר ולהגיש תוכניות", היא מספרת. "אני לא הייתי שותפה בכל התהליכים, אבל ישבתי בהתייעצויות. אני יושבת בחדר, וההחלטה הברורה פה אחד היא שהמצב הזה לא תקין והתובענה מוצדקת. זה לא רק זה, התחושה הייתה שזה פשוט איום ונורא. אני הייתי היחידה בחדר שלא הסכימה. חשבתי שצריך לאפשר לכל חברה להביא את התרבות שלה לידי ביטוי, דווקא מתוך מקום ליברלי חשבתי ככה. זו אומנם הייתה דעת מיעוט שלא התקבלה, אבל הרגשתי שיש חשיבות גדולה שהקול יישמע בחדר".

הקו הפמיניסטי ששלט במשרד המשפטים בא לידי ביטוי גם בתיקים אחרים שבהם עסקה ווונר. על קווי האוטובוס הנפרדים, שגם נגדם הוגשו עתירות, היא כתבה אפילו מאמר ארוך. "אני מאמינה שדווקא ממקום ליברלי, של זכות לתרבות, אין בזה שום בעיה. זה לא אומר שאני חושבת שצריך קווים נפרדים, גם הלכתי, אבל אני לא מביעה את דעתי על זה או על תהליכי הקצנה בחברה החרדית. ככל שהם מדברים על הקווים שלהם, זה דבר שצריך להתאפשר. כשנושים חרדיות אומרות שהן רוצות את זה ואומרים להן 'את לא יודעת מה את רוצה', זה מחליש ומקטיף". ווונר רואה בזה נקודה עיוורת סדרתית של הפמיניזם המודרני. "יש לי הרבה כבוד למאבקים הפמיניסטיים, אבל הרבה פעמים אני מרגישה שהשיח הפמיניסטי חוטא בהחלשת נשים. נשים רוצות לגדל תלמיד חכם בבית ומתמסרות לזה, ואומרים להן שהן הוסללו לכך ולא באמת בחרו. זה הדבר הכי דכאני שיכול להיות. אישה בוגרת אומרת את דעתה, תנו קרדיט שהיא גיבשה את דעתה לא פחות מכל אישה אחרת".

מקווה שלא תצטרך להגיע לבג"ץ מולה בעניין סמכות בתי הדין. היועמ"שית גלי בהרב-מיארה

"לא ידענו מה זה פסיכומטרי, לא היו לנו ספרים, לא ידעתי בכלל מה זה משפטים", היא מעידה 45 שנים מאוחר יותר. "גם כל ההוויה של אוניברסיטה, חילונים, בנים, דברים שלא הכרנו. עברתי דרך מסוימת עד שהתאהבתי במקצוע". עם רצון והכוונה או בלי, ווונר נמצאה מתאימה מאוד למקצוע. היא הצליחה בלימודים ובמבחנים, וכשחיפשה התמחות הובילה אותה דרכה אל השופט המנוח אדמונד לוי - אז עוד שופט במחוזי. "זו תקופה שבה עוד לא ידעו מה זה אקטיביזם או מהפכה חוקתית", היא משחזרת, "אבל השופט לוי היה יוצא דופן בכיפה שהייתה על ראשו. זה היה לי טוב מהבחינה הזאת, נחיתה רכה. למדתי ממנו המון, שופט חרוץ, חכם ואמיץ. הרגשתי שההתמחות אצלו היא כבוד בשבילי".

בתחילת שנות התשעים עברה ווונר להתמחות בפרקליטות מחוז מרכז, שיושבת בבניין בתל אביב. הלם התרבות שהיכה בה שם חרות בה גם אחרי ארבעה עשורים. "כולם יורדים לאכול ארוחת צהריים, ואיש לא מעלה על דעתו ללכת למקום כשר כדי שגם אני אוכל לאכול", היא נזכרת. "הייתי דתייה כמעט יחידה בבניין שהכיל עוד כמה יחידות של הפרקליטות. לא הרגשתי שזו מציאות משונה או לא תקינה, היה לי ברור מאליו שאת הדתיות שלי אני צריכה לסדר מול עצמי. זה היה נראה לי טבעי".

שאלת ארוחת הצהריים של ווונר הייתה בעלת ערך פחות יחסית לשאלות הערכיות שמצאה את עצמה מתמודדת עימן. כנציגת המדינה בערכאות שונות ובנושאים שונים, עולם הערכים תפס לא פעם מקום חשוב גם בהכרעות מקצועיות. שם פתרונות כמו קופסת אוכל מהבית ומיקרוגל עם שתי שקיות כבר לא באו בחשבון. ההתמודדות הייתה קשה פי כמה.

"בשנים הראשונות לא הרגשתי השקה כלשהי בין העולם הערכי שלי לעבודה המקצועית", היא מעידה על עצמה. "זה טבעי, בגלל שהתיקים בדרגות האלה הם קטנים ופחות בעלי השפעה. אבל זה קשור גם לתהליך שעברתי עם עצמי". וכאן נוגעת ווונר בחוויה אישית שלה, שמתכתבת היטב עם ביקורת שמושמעת בימין כבר שנים ארוכות נגד הפרקליטות.

"יש רצון חזק להרגיש חלק, זה מאוד נוח", היא מסבירה. "הרבה שנים עבדתי בצורה הזאת, ורק בשלבים מתקדמים יותר התבססה אצלי היכולת להביע עמדה ערכית שונה בתיקים שעסקנו בהם". ווונר מביאה דוגמה משלב מאוחר יותר בקריירה, כשהייתה במחלקה האזרחית של פרקליטות מחוז ירושלים. "היה את תיק 'קול ברמה',

אני לא בטוחה שלנהל קריירה מצליחה בחוץ ותוך כדי לגדל שישה ילדים זה הדבר הנכון. אין לי חרטות, אבל אני גם לא יודעת להגיד שזה עבד לי בצורה טובה. שילמתי מחירים על הבחירה שלי. זה בוודאי לא נכון להגיד שמי שמחליטה להישאר בבית ולגדל את הילדים לא מממשת את עצמה, או שהמודל של קריירה מצליחה הוא האידיאלי".

כך, בכמה משפטים קצרים, מחקה עורכת הדין רחל ווונר את כותרת המשנה שכבר נכתבה מראש לדמותה, ניפצה את התיאור המרשים שהיה נכתב עליה בשער ולמעשה את כל התזה שעליה בנויה כתבה על בכירה לשעבר במשרד המשפטים ובבתי הדין הרבניים בהווה, שגם גידלה שישה ילדים בביתה. אבל אצל ווונר שום סטריאוטיפ שנכתב עליה מראש לא הכתיב לה כיצד לנהוג בחייה. הילדה שגדלה בבית חרדי לא היססה להתברג כדתייה כמעט יחידה בצמרת הפרקליטות, מי שעשתה את כל דרכה המקצועית במשרד המשפטים לא מהססת למתוח עליו ביקורת נוקבת, והאישה החזקה והמרשימה שהיא בגיל 55 לא חוששת להתווכח עם הנחות יסוד פמיניסטיות שנראות לה מוטעות.

"אני לא נושאת דגלים, כי דגל לעולם לא מבטא מאה אחוז מהתפיסה שלי", היא מצהירה כדרך חיים. הרבה דברים יש לה להגיד על התרבות הפמיניסטית המודרנית, והם עוד יישמעו. אך כדי להבין אותם לאשורם צריך לשוב אל הדמות שאומרת אותם, ואל הדרך שעשתה משכונת הילדות ברמת גן ועד לראשות תחום ההקדשות בבתי הדין הרבניים.

תסתדרי לבד עם ארוחת הצהריים

לאה, דור עשירי לשושלת משפחת קלירס המפוארת בטבריה, דוב הלפרין - ילד שאיבד הכול בשואה והגיע לארץ כשריד ממשפחה - נישאו וקבעו את ביתם בירושלים. כך מתחיל סיפורה של רחל ווונר, בתם, ושל שני אחיה. אחד מהם, שנושא את שמו של הרב אהרן קלירס - תפארת המשפחה, הוא הרב ארלה הראל, ראש ישיבת גבעת הקטורת ודמות מוכרת בציבור הדתי-לאומי. בבית שמושתת על התווך שבין היסודות הארצישראליים המוצקים לשיא חשכת הגלות רחל מתחילה לסלול את דרכה.

המפנה התחיל כבר אצל הוריה. שניהם גדלו בבתיים חסידיים אך אימצו אל חיקם את הרעיון הציוני, כאשר דב שירת בצבא ורכש באוניברסיטה את מקצוע הארכיטקטורה. עם זאת ההורים שמרו על הסגנון וההקפדה החרדיים, במין תערובת שאפיינה בעבר את הקריונים פועלי אגודת ישראל. כך מצאה את עצמה רחל מתחנכת בבית ספר חורב ובתיכון לוסטיג ברמת גן, לשם עברה המשפחה כשעוד הייתה ילדה, והמסלול הבטוח יכול היה להוביל למכללה בירושלים ולמשרת מורה סולידית עד הפנסיה. אלא שהפעם הגיע תורה של רחל לסטות מהתסריט.

יחד עם חברה קרובה היא החליטה לעצור ולצאת לשנות שירות לאומי. הן הצליחו לדחות את תחילת הלימודים במכללה בשנה, וטעמו לראשונה את העולם שבחוץ. אחרי שנה כזאת, האפשרות של חזרה אל החממה נראתה להן קטנה למידותיהן. נלך לאוניברסיטה, הן אמרו בתמימות של נערות, ועד מהרה מצאו את עצמן מול שאלון העדפות ארוך. "משפטים?" נלכדה עינה של ווונר על אחד המקצועות, "נשמע מעניין". היד קירבה את העט אל הריבוע החלול וסימנה בו את האות ו'.

צילום: מרים אלטור, פלאש 90

נאבקה בזה".

לבנות מחדש את ההרתעה

אחרי ההתמחות הגיעה ווזנר לפרקליטות מחוז ירושלים. את השנים הראשונות עשתה במחלקה הפלילית, כאשר במקביל מתפתח גל פיגועי הדקירות והסכינאות של תחילת שנות התשעים בירושלים. רבים מהתיקים של אותם מחבלים הגיעו לוונר, והעמידו אותה מול התמודדויות שנשמע כאילו נלקחו מהחדשות היום בבוקר.

"התחילה אז אופנה מאוד חזקה של לטעון בבית המשפט שהמחבל או המחבלת ביצעו את הפיגוע כתוצאה מצרות אישיות. ההיא רצו לחתן אותה

עם מישהו שלא רצתה, וההוא רב עם אביו בבית", היא מספרת. ווזנר הציבה זאת ככלל בפני בית המשפט: אין למנוע הראשון כל משמעות, כל עוד ההחלטה בסופו של דבר הייתה ללכת ולפגוע ביהודי. פגיעה ביהודי באשר הוא יהודי הופכת אוטומטית כל אירוע לנובע ממניע גזעני ולפעולת טרור, וחומרת הסעיף בתיק תהיה בהתאם. "אין כל חשיבות לנסיבה האישית בשלב ההרשעה, בשלב הענישה זה משהו אחר".

לעניין קציבת העונש את כן חושבת שיש מקום להתחשב בנסיבות אישיות? הפרקליטות לא אמורה להיות זרוע של המדינה במאבק בטרור ולדאוג להרתעה? "זה ברור שצריך להתייחס בחומרה לאירועים הללו כי זה טרור וזו מכת מדינה שחייבים למגר. אבל בסוף בכל תיק אנחנו מדברים על האינדיבידואל. גם אצל הפושע הכי גדול נכון להסתכל על הנסיבות. למעשה במקרים שהיו אצלי, היות שזה דפוס שחזר על עצמו בכל פעם, זה הפחית את משקל הטענות הנסיבתיות. אבל חייבים לשמור על המבט של האינדיבידואל והנסיבות. אדם הוא אדם".

וכשאת מסתכלת על מערכת המשפט היום, היא ממלאת את תפקידה בבניית ההרתעה נגד הטרור?

"אני חושבת שיש תחושה שהדברים לא מטופלים מספיק בחומרה היום. תנאי האסירים טובים ואין הרתעה. אני אומרת את זה כאזרחית. יש מקום לעשות חשיבה מחדש על כל השרשרת של אכיפה הרשעה-ענישה".

"יש לי הרבה כבוד למאבקים הפמיניסטיים, אבל הרבה פעמים אני מרגישה שהשיח הפמיניסטי חוטא בהחלשת נשים. נשים רוצות לגדל תלמיד חכם בבית ומתמסרות לזה, אומרים להן שהן הוסללו לכך ולא באמת בחרו. זה הדבר הכי דכאני שיכול להיות"

אחרי כמה שנים במחלקה הפלילית חשה ווזנר מיצוי. ליבה משך אותה אל תחומים משפטיים עקרוניים יותר, ואל המקום שבו תוכל יותר להעמיק בתיאוריה של המשפט ופחות ללקט ראיות וטענות לעונש. השאיפה הזאת הובילה אותה אל המחלקה האזרחית, ובהמשך למחלקה המינהלית.

באותם ימים צמד מילים חדש וטרנדי שוטף את אולמות בתי המשפט: עילת הסבירות. העילה האקטיביסטית הזאת מאפשרת לשופטים לפסול פעולה של הממשלה או של רשות מינהלית, רק משום שהיא אינה סבירה בעיניהם. הפרקליטים הטוענים משתמשים בה, השופטים מכריעים על פיה, והמשיבים בעתירות נבוכים. ווזנר פוגשת גם היא את המושג החדש בתחומים החדשים שבהם היא מייצגת את המדינה, ונשאבת לטרנד. האופן שבו היא מתארת את השתלטות התזה הזאת על המשפט המינהלי מהווית של מי שעושה בה שימוש, נדיר בכנותו ונותן הצצה לא שגרתית אל אחת הסוגיות השנויות במחלוקת במשפט הישראלי.

"אני זוכרת איך זה הלך והתפתח", מתארת ווזנר. "זה התחיל מהשופטים, ואז גם אנחנו הבנו שככה צריך לטעון. זה הפך לסוגיה חובקת כול. השאלה תמיד סבבה סביב זה. כבר אז הייתה לי תחושה: מי שמני? למה הכול צריך להיות מוכרע על פי שיקול דעתי? אבל מצד שני, זה משהו מאוד נעים. זה נותן לך עוצמה אדירה, נותן לך המון מקום להביא את עצמך ואת המחשבות שלך".

עם השנים הבינה ווזנר את ההרסנות הטמונה בשיטת שיפוט שכזו. "יכול להיות שבאותו זמן ובאותו מקום אנשים מתוך המערכת אומרים לעצמם: אני טוב וחבריי טובים, אז אין שום רע בזה שנפעל על פי שיקול דעתנו. אבל אני ראיתי עם השנים איך הדבר הזה מאפשר שיקול דעת כל כך רחב, שבעצם אנחנו לא צמודים לשום דבר אחר. זה מעורר את השאלה מי הסמיך את המערכת להכריע בשאלות ערכיות ומוסריות שאינן משפטיות, שהן אלה שעומדות הרבה פעמים בלב הדיון המינהלי במחוזי ובבג"ץ. זו עילה שמעניקה, עד היום, כוח רב מדי ולא פרופורציונלי למערכת".

הרגע המרגש בניהול הקדשות

הריאיון עם ווזנר נערך בין הצצות חטופות אל מסך הטלפון. ימים עמוסים בבית משפחת ווזנר, עד כדי כך שהריאיון שתוכנן להיערך שם הועתק למשרד. שני נכדים חדשים, תאומים, הצטרפו למשפחה, והסתבת מגויסת לשמירה על אחיהם ולסיוע בהכנות לברית. אבל כמו לפני שלושים שנה, גם היום - הכול נעשה במקביל לעבודה

מאומצת במשרדים ממשלתיים, עם אוזן אחת פה ואחת שם. הפרישה שהחליטה עליה לא החזיקה מעמד לשנים ארוכות.

הנהלת בתי הדין הרבניים, ששמעה על ווזנר ועל הרקע המיוחד שלה, הזמינה אותה לפני כשלוש שנים להחליף לתקופה קצרה את הממונה על ההקדשות, רחל שקראג'. ההחלפה עלתה יפה, ולאחרונה ווזנר חזרה לתפקיד לתקופה של שנה והתבססה בתחום. "הגעתי לבתי הדין עם כל הדעות הקדומות ששמעתי במשך השנים על המקום ואופן ההתנהלות שלו", היא מספרת, רושם שהתבדה מהר מאוד. "הופתעתי לטובה, מאוד לטובה. אני חווה את כל המערכת כחלק מההנהלה. מערכת מקצועית מאוד, דיני ההקדשות מקצועיים בצורה יוצאת דופן, יעילים,

פתוחים, בעלי מזג שיפוט. אני אומרת מידע: בתי הדין מתנהלים מצוין. אם אנשים עדיין חושבים רעות על בתי הדין, זה בגלל יחסי ציבור רעים שיצאו להם".

תחום ההקדשות, שעליו הופקדה ווזנר, התגלה לה כאוצר של עניין משפטי ייחודי מחד ושליחות ערכית מאידך. "מדובר כאן על נכסים, בעיקר בירושלים אבל גם במקומות אחרים בארץ, שהוקדשו על ידי יהודים לפני מאה שנה ויותר. מרגש אותי לחשוב שבבית מסוים ישבה אישה, לפני מותה, וחשבה כיצד להוסיף טוב לעולם עם נכסיה אחרי מותה. והנה אני, רחל ווזנר, יושבת בבית הדין ומשקיעה את כל המאמצים כדי שהייעוד הזה, שאותה אישה ייעדה לנכסיה, יקוים ויבוצע על הצד הטוב ביותר".

המספר הגדול של נכסי הקדש, ששווים עולה לכדי מיליארדי שקלים בירושלים לבדה, והעובדה שהבעלים המקוריים ובדרך כלל אפילו יורשיהם הישרים כבר אינם בין החיים, מזמינים נוכלים ותאבי בצע לשים את ידיהם על הנכסים הללו. חלק ניכר מעבודתה של ווזנר הוא לסלק את אותם חורשי רעה ולהעמיד לנכסים אפטרופוס שישמור על הייעוד של הנכס ועל הנצחת המקדישים. זו מלאכה שבית הדין לא מספיק נכנס אליה בשנים קודמות, אך בשנים האחרונות הוא פועל בכוחות מוגברים וגם רואה הצלחות בתחום.

בין השאר בגלל ההצלחה הזאת, יש מי שלא שמח מכך במשרד המשפטים. שקועים בדעת הקדומות על בתי הדין, החליטו אנשי משרד המשפטים ובראשם היועצת המשפטית לממשלה גלי בהרב-מיארה לצאת למלחמה נגד בתי הדין ולנגוס בסמכותם לעניין הקדשות. עד כדי כך שהיועצ"שית הגישה בצעד חריג ביותר עתירה לבג"ץ נגד בתי הדין הרבניים. ווזנר, שגדלה והתעצבה במשרד המשפטים, מצאה את עצמה לפתע בצד השני של המתרס.

"אנחנו במחלוקת בעניין הזה עם משרד המשפטים", היא אומרת במתינות המקסימלית. "הסמכות של בית הדין קבועה בחוק. עמדת בית הדין מאוד מוצקה ונכונה משפטית. זה גם נכון מבחינת הרציונל של הרציפות, כי בית הדין הוא שטיפל בהקדשות כל השנים ואצלו נמצא הידע. אגב, זה נכון שהייתה בעבר הונחה, אבל היא לא הייתה רק בבתי הדין אלא גם במשרד המשפטים. אלה הנסיבות ההיסטוריות, המקדישים ויורשיהם נפטרו ולא הייתה מספיק מודעות לנושא. על כל פנים, בשנים האחרונות בית הדין מטפל בהקדשות בצורה מצוינת. אני מקווה מאוד שהמחלוקת תיפתר, אנחנו מדברים עם משרד המשפטים בכל מיני אפיקים ומקוויים שלא נודק לבג"ץ". ●

צילום: שאטרסטוק

"הופתעתי לטובה מבתי הדין, הם מתנהלים מצוין והדיינים מאוד מקצועיים". בית דין רבני

התחלה // לפני 37 שנים בשעלבים. החמישי מתוך שמונה ילדים.

אבא // הרב גדעון בנימין (67), רבו של היישוב נוף איילון. "ככל שחולפות השנים אני לומד להעריך יותר את דמותו, שהיא מורת דרך לשכל ישר, עמקות בתורה והדרכות אנושיות. אבא הוא תלמיד חכם, בעל חוש הומור ואהבה לטיולים בארץ".

אמא // הרבנית רות בנימין (62), אשת חינוך וטיפול ומובילת מיזם 'ככל מאוּדך' המעודד נשים להקפיד על טבילה כהלכתה. "אמא תמיד הייתה שם בשבילנו. כילדים תמיד היה אוכל מבושל וחם על השולחן. אמא לימדה אותי לבשל. היא הביאה המון חוסן לחיים ואת העוצמה הזאת היא העבירה לנו".

ירוק פורח // בילדותו גר בקריית החינוך של ישיבת שעלבים. "גן עדן של ילדות. ירוק פורח בלב עמק איילון. חיינו בבועה חמימה של תורה עם ניחוחות של רפת מהקיבוץ. מקום שעד היום מעורר בי זיכרונות נעימים".

יסודי // למד בבית הספר היסודי הממלכתי דתי שלהבת. "בית ספר קטן ואינטימי במרחק הליכה מהבית. הייתי תלמיד שמבחינת הכישורים ויכולת הלמידה היה מעולה, אבל לא תמיד הסתדרתי עם המסגרת".

אייכה // בכיתה ד' ברח באחד הימים מבית הספר וכולם התגייסו לחיפושים אחרי הילד הנעדר. "התחבאתי על עץ וכל היישוב חיפש אותי במשך שעות. בזמן הזה אני ישבתי לי בנחת על הענף וקראתי את ספר יהושע בשקיקה. זקני שעלבים זוכרים לי את זה עד היום".

תיכונית // בתום לימודיו בחטיבה בשעלבים פנה ליישיבת בני צבי בבית אל. "רציתי ללמוד תורה, אבל לא דמיינתי שחלקים אחרים באישיות שלי ימשכו אותי לכיוונים אחרים. גם המצב הביטחוני באותן שנים, שהיה על סף פרוץ האינתיפאדה, מאוד העסיק אותי".

עוזב // "האזור התחיל להתחמם וזה הסעיר אותי, ובאופן כללי גיליתי שהמסגרת יותר מדי חונקת בשבילי. בתחילת כיתה י' ראה אותי הר"מ מפטפט בסדר בוקר ובתמימות אמר: 'אם אתה פה - תלמד, או שתמצא לך מקום אחר'. מיד קמתי, ארזתי תיק ונסעתי לגבעת רונן".

לגבעה // נסע לאחד המאחזים הראשונים שהקים רונן ערוסי, גבעת רונן, בעלייה להר ברכה. בערב ראש השנה הציע לו חבר להצטרף לחג בקבר יוסף בשכם. "הגעתי בטרמפים לקבר בשכם. פתאום הגיע אחד המפקדים והודיע שאנחנו חייבים להתפנות במהירות כי עומדת לפרוץ מלחמה". זה היה ערב ראש השנה 2000.

מתפנים // "שעה וחצי לפני כניסת החג העלו אותנו לאוטובוס ויצאנו מקבר יוסף. הגעתי ליצהר לראשונה בחיי. ואכן באותו יום פרצו אירועי אוקטובר 2000 וקבר יוסף עלה בלהבות". בעקבות המאורעות ישיבת 'עוד יוסף חי' הועברה ליצהר.

רצים לגבעות // "נאמנים לקריאתו של אריק שרון 'ורצו לגבעות', הבנו שמה שהמתיישבים יתפסו יישאר בידיים שלנו ומה שלא - לא. הצטרפתי להקמה של נקודה מבודדת בפאתי יצהר. עלינו לנקודה בלי חשמל ובלי מים ונאחנו במקום. שומרים בלילה, וביום קצת לומדים בישיבת 'עוד יוסף חי', וקצת עובדים כדי להרוויח כסף".

צילום: אלעזר ריגר

אברהם בנימין

נשוי ליעל ואב לשישה

תושב יצהר

ראש אגף מדיניות בתנועת 'רגבים'

כאן זה בית // תושב יצהר יותר משני עשורים. "מקום שבו עבודת השם בדרך החסידות היא במרכז החיים. יישוב מדהים של אנשים בעלי מחשבה עצמאית ואכפתית כלפי עם ישראל וארץ ישראל. שיאני הארץ בתרומת כליה ובמספר העסקים העצמאיים פר משפחה. התקשורת נוטה לנפח את אירועי החיכוך, אבל הרוב טוב והרוב קובע".

גשר // במהלך עשור שימש דובר יצהר וארבע שנים היה חבר במזכירות היישוב. "זכיתי להיות שותף בהובלת מהלכים שחיקו את הקשר הבריא בין יצהר למערכת הביטחון, בלי להתפשר על סל הערכים שלנו. כשישבתי עם קצינים בכירים בצה"ל ובמשטרה נהגתי להראות להם את התמונה שלי כנער גבעות כדי להסביר את הצורך והפוטנציאל שבגישור".

רגבים // באותן שנים אדם בשם בצלאל סמוטריץ', שהיה אז מנהל הפעילות בתנועת 'רגבים', פנה אליי בהצעה להצטרף לתנועה ככותב תכנים. הוא נעתר לאתגר ובהמשך הפך לדובר 'רגבים'. "רגבים עוסקת בקביעת סדר יום יהודי וציוני למדינת ישראל למען שמירת אדמות הלאום".

מענה לשמאל // "הימין התעורר ועלה למגרש הזה באיחור אופנתי של עשרות שנים אחרי השמאל, אבל היום אנחנו על המפה". עם השנים פיתח את מחלקת המחקר של 'רגבים', וכיום מנהל את אגף מדיניות בתנועה. "תפקידנו לשקף את המציאות במחקר אמין ויסודי, ולעקוב מקרוב אחרי

ההליכים וישב שלושה חודשים במעצר. "נעצרנו על עבירה כל כך זניחה, שבכל סיטואציה אחרת ספק אם היינו נעצרים". שוחרר רק לאחר הגירוש מגוש קטיף.

ההחלטה // בהמשך היה אברך ומחנך ביצהר. "שבע שנים לימדתי בתלמוד התורה של היישוב". בשלב מסוים גמלה בליבו ההחלטה ללכת ללמוד עבודה סוציאלית. "מה שהניע אותי היו כל החוויות שעברתי כנער גבעות. מדובר בנער בסיכון הכי מדהים, הכי חלוצי והכי נפלא שחשוב שתהיה בשבילו יד מלווה ומכוונת. חשבתי שהמדינה מתנהלת מול נוער הגבעות בצורה מאוד גמלונית ואלימה".

החזון // וממחשבה למעשה. למד במכללה החרדית עבודה סוציאלית, כולל השלמת תעודת בגרות. "שנים עמוסות ומאתגרות, אבל הייתי חדור מטרה. שאפתי להיות גורם מגשר שיכול ללוות את הנוער הזה, להדריך ולנסות לקדם בשבילו תוכניות משמעותיות". סיים בהצלחה את לימודי התואר והחל בעשייה כעובד סוציאלי למשך תקופה.

דובר // במקביל החל לעבוד כדובר וכעיתונאי ונשאב לתחום. "בתור ילד קראתי המון. האהבה למילה הכתובה הובילה אותי לתחום העיתונות והדוברות. ואגב, אומנם נזחתי את מסלול העבודה הסוציאלית, אבל עד היום אני ממשיך בנתיב הזה בהתנדבות במסגרת הקהילתית בתחום המוגנות ובתוכניות נוספות".

ההללי תהיי אומנית

רבקי גולדפינגר

rivki@besheva.co.il

במגרש הביתי

בוקר טוב

קימה למניין ראשון או שני. מארגן את הילדים למוסדות ויוצא למשרדי 'רגבים'. בדרך מאזין לרדיו, לשיעור בדף יומי ולפודקאסטים שונים. "רוב העבודה שלי במשרד, אבל יש ימים בכנסת, סיורים בשטח או בית המשפט". לישון הולך סביב חצות.

השבת שלי

"תפילות בנחת, זמן למשפחה ולילדים, חברותא קבועה עם שכן שכבר נשמרת שנים".

פלייליסט

"אומני מוזיקה יהודית מקורית, ובראשם ר' שלמה קרליבך שגם תורותיו צרובות בליבי".

זמירות לופת

"מכל מלמדיי השכלתי. כל מי שלוקח את עצמו ואת משימת חייו ברצינות ובהומור גם יחד".

לשאלה

"קבוצת גלויות. עוד שלושה מיליון יהודים בארץ ואנחנו במקום אחר לגמרי".

לפחית אותי

"אל תשליכני לעת זקנה".

כשאיה גזל

"עשייה ציבורית עם טעם".

השתלטות הרשות הפלשתינית על שטחי C, בעיית אי המשילות בנגב והבנייה הלא חוקית ברחבי הארץ, או היחס המוטה של שופטי בג"ץ לעתירות שמגשים ארגוני ימין ושמאל".

מקור ידע // הידע שנצבר מופק בניירות עמדה ותחקירים לתקשורת, לציבור הרחב ולקובעי המדיניות. "רגבים הפכה למקור ידע מקצועי, מעניקה כלים לקובעי המדיניות ומאפשרת לבסס את תפיסת העולם באמצעות עובדות וידע מוכח, ולא על בסיס תחושות בטן בלבד. בחודשים האחרונים בנינו והגשנו למפלגות הלאומיות תוכניות קונקרטיות לפעולה לתיקון המצב".

כן לצה"ל // אחרי ההתנתקות קיבל בדואר פטור מהשירות בצבא. "צה"ל לא רצה אותי וגם אני לא רציתי את צה"ל של ההתנתקות. עם חלוף השנים, גם בעקבות המפגשים ושיחות עם קצינים בכירים במסגרת תפקידי, התפתחה הבנה שהמציאות השתנתה וזה היה חסר לי".

קצין // לפני שנתיים התנדב לשירות מקוצר. "אחרי טירונות קצרה הועברנו למילואים, ובשנה שעברה עשיתי קורס קצינים במילואים, בשאיפה גדולה למקסם את העשייה והתרומה גם במסגרת המילואים".

אם זה לא היה המסלול // ארכיאולוג.

בהללי האולפנה המובילה לאמנויות תוכלי להגשים את חלומך להיות יוצרת ולשלב רוחניות וערכים לצד מקצועיות ומצויינות

מדינה
מחור
חיצוני
קולנוע
אומנות

ערב חשיפה

יום רביעי ♦ י"ח בטבת 11.01.23
בשעה 18:30 | בהיכל התרבות גבעת ושינגטון

אודישנים וראיונות

יום שני ♦ א' ר"ח בשבט 23.01.23
בשעה 09:00

לפרטים והרשמה:

אסנת: 073-3742875 | מספר משרד: 08-8511880
halelirishum@gmail.com | פקס: 08-8511870
אתר: www.washington.ac.il/haleli

חנה קטן
chanakatan@gmail.com

מותר האדם מן המכונה

ליצור בינה מלאכותית חזקה לא התקדמו הרבה במשך השנים, בעשרות השנים האחרונות עיקר העיסוק של המדענים מתמקד בניסיונות לפתח בתחומים שונים בינה מלאכותית חלשה, שתתמחה ותתמקצע בתחום מוגדר אחד.

הכיוונים המתפתחים ביותר הם אלו שעוסקים בבינה לשונית, ניסיונות בחלקם מוצלחים לפענח את דרך ההתבטאות האנושית, תחום הרובוטיקה שמנסה ליצור כלים שידעו לבד מה עליהם לעשות בתוך תחום מסוים, וכן תחום הארגון הציבורי. לעיתים החוקרים מנסים לחקות לא רק התנהגות של בני אדם אלא גם את התנהגותם של בעלי החיים, שדרך חשיבתם אמורה להיות פשוטה יותר מזו של בני האדם. ואכן, מדענים גילו לאחרונה שבני אדם מסוגלים לזהות את רגשותיהם של בעלי חיים כמו חזירים, סוסים ועיזים על סמך הקולות שהם מפיקים, כמעט כמו ד"ר דוליטל, הרופא מהסיפור שהיה נערץ בעיניי כילדה, ואולי הוא אפילו אשם בכך שבחרתי להיות רופאה.

האם תימצא מערכת שתחליף את הרב?

אז בקרוב נראה מערכת שיכולה לכתוב טקסט - מאמר אקדמי, דבר תורה, תסריט לסרט או סיפור עלילתי - בתוך כמה שניות על סמך מאגר נתונים מובנה. המערכת גם תוכל לשלוף דברי תורה על הפרשה, ותוך כדי גירוד בזקנה הארוך תתייחס לשאלה הפופולרית איך דבר התורה הזה פוגש אותנו בחיינו.

האם זה יחליף גם את פסיקת ההלכה על ידי הרב? לדעתי ממש לא. רב שמלמד תורה אינו רק ספק תוכן. הוא נופח נשמה במילים שהוא מוציא מפיו ובכך גורם להתרוממות נפש השומעים שלפניו. הוא מרגיש מה הקהל שלפניו צריך לשמוע, מה חסר לו ומה הוא עוד לא יודע שחסר לו. אדרבה, החידוש הטכנולוגי הזה רק מדגיש את הצורך ברב ואת המשמעות שלו. רב איננו כספומט של פסק הלכה או ווארטם לסעודת מצווה. רב יודע לזהות חוויה נפשית-משפחתית-רוחנית, כמו של משפחה שענתה נולד להם בנם הבכור אחרי שנים של ציפייה, ולנסח את דבריו בהתאם לנפשות הפועלות ולאירוע שמתרשש. את זה בינה מלאכותית כנראה לא תדע לעשות.

גם את הרופאה לא תוכל הבינה המלאכותית להחליף. הבינה המלאכותית היא לא גולם שיקום עלינו. היא לא תוכל להחליף את המגע האנושי, את המבט בעיניים, את החיוך, את שפת הגוף ואת שיקול הדעת. לפעמים אני נמצאת במרפאה מול אישה עם בעיה מורכבת שלא ברור שיש לה פתרון מידי, ואולי יידרש בירור מעמיק יותר, ואני נשאלת: דוקטור, תגידי, מה יש לי? ואני צריכה להחליט במה לשתף את האישה - כמה חרדה צריך להעמיס על כתפיה, וכמה לספוג בלי לשתף בינתיים ולעקוב ולהמתין להמשך הבירור. כך אוכל לבשר את הבשורה כשהיא מוכנה יותר להבין ולהשלים עם המשמעות שלה. עליי להחליט מה מתאים לומר כעת ומה להשאיר לאחר כך. זו לא תוכנית כבקשתך. זהו עניין של ניסיון ושיקול דעת ומבט אנושי על המכלול. אפילו דוקטור דובוביץ' נזקק לבדיקה פיזית, ולא בכדי מחכים לו הילדים בשקיקה בתור. אין כמו מגע אנושי, גם אצל הדובים. ●

הבינה המלאכותית לא תוכל להחליף את המגע האנושי, את המבט בעיניים, את החיוך, את שפת הגוף ואת שיקול הדעת. לפעמים אני נמצאת במרפאה מול אישה עם בעיה מורכבת שלא ברור שיש לה פתרון מידי, ואני נשאלת: דוקטור, תגידי, מה יש לי? ואני צריכה להחליט במה לשתף את האישה

אני ודוקטור דובוביץ'. במשך שנים רבות ימי שישי שלי כללו אטרף של ריצה למרפאה בבני ברק ואחר כך התארגנות לשבת. בחלק ניכר מהשנים הקשות הללו נסענו ליישוב נצרים לשבת, לעיתים עם האוכל והציוד ועם כבודה רבה. היום ימי שישי פנויים יותר, והחלטתי לנסות ולמלא אותם בזמן איכות של סבתא. אז שמתי פעמיי למוזיאון המדע עם שישה מנכדיי הירושלמים, כמו סבתא מן השורה, וביליתי כשעתיים במקום המרתק הזה. האמת היא שמוזיאונים בדרך כלל פחות מתאימים לרמת הקשב שלי, אבל כשמדובר במדע זה משהו אחר.

תקצר היריעה מלספר על כל התחנות המרהיבות שחיכו לנו במוזיאון, אבל אחת מהן הייתה הפיזיקה שלי ובעיקר של הילדים. הייתה זאת מרפאת הדובים, התחנה היחידה שבה היה תור מסודר ושורות שורות של ילדים המתונו בסבלנות בכניסה. במרפאה שכבו דובים חולים בתחנות שונות, וכך כל ילד הפך לדוקטור דובוביץ' - טעימה של עולם הרפואה בועיר אנפין למשך רבע שעה.

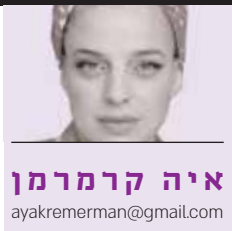
הילדים קיבלו חלוקים לבנים ותיק רפואי שעליהם למלא בו את הסימנים של המטופל, ועברו בין תחנה לתחנה - פה מאזינים בסטוסקופ ומתברר שלדובי הצעיר יש דופק מהיר, מבצעים מדידת חום גם ידנית וגם במדחום - אופס, 40 מעלות! בדיקת אישונים, בדיקת אוזניים באוטוסקופ - הנה אוזן אחת אדומה, מדידת גובה, משקל והיקף ראש בטיפת חלב, ובדיקת רפלקסים בפטיש רפלקסים. לאחר סיום התחנות הם חתמו על הגיליון בחותמת רפואית, פשטו את חלוקיהם, נפרדו מהדובים החולים וחזרו להיות כאחד האדם.

טכנולוגיה עם לב.

ואני חשבתי לעצמי: למה זה היה כל כך מרתק? ייתכן שהמגע האנושי, המעורבות וההשתתפות הפעילה הם מה שמשך את הילדים. התערוכה כולה מהממת, אבל היא מנוכרת מכל מגע אנושי, כדרכה של הטכנולוגיה. אבל אנחנו מתקרבים בצעדי ענק לטכנולוגיה עם לב. יש משהו שהוא מותר האדם מן הבהמה, ואין הכוונה כאן לנשמה ולרוחניות שבאדם. מדובר על אינטליגנציה, על כושר חשיבה והסקת מסקנות מורכבות, שאין גם לבעלי החיים הפיקחים ביותר ולא למכונות המשוכללות ביותר. כך לפחות היה מקובל עד השנים האחרונות.

בינה מלאכותית הוא השם הפופולרי למערכות תוכנה וחומרה שמדמות את כוח המחשבה האנושי, או במילים אחרות - מכונות שמתנהגות בדרך שהייתה נחשבת אינטליגנטית לו אדם היה מתנהג כמותן. כבר בשנות החמישים, לפני שבעים שנה, קבע הפרופסור האנגלי אלן טיורינג, מאבות מדעי המחשב, שמכונה תיחשב בעלת תבונה אם אדם שמנהל איתה שיחה לא יוכל להחליט בוודאות אם נמצא מולו אדם או שזו מכונה, מה שנקרא עד היום מבחן טיורינג.

רגילים להבדיל בין בינה מלאכותית דמוית אנוש, שבה המחשב מסיק מסקנות באופן דומה למוח האנושי, ובין בינה מלאכותית עצמאית שאינה כפופה לדרכי המחשבה של האדם. כמו כן מבדילים גם בין בינה מלאכותית חזקה שמצפים ממנה שתפתור בעיות מסוגים שונים, ובין בינה מלאכותית חלשה, שבה לתוכנה יש כישורים רק בתחום מסוים. מכיוון שהניסיונות

איה קרמרמן
ayakremerman@gmail.com

בואו נהיה נס

בזמן האחרון נראה שהחברה שלנו איבדה את הבושה וכל הערכים נשאבו מהאטמוספירה. בואו נהיה אנחנו אלה שמגרשים את החושך ומוסיפים אהבה, נדיבות וחמלה במקומות שמהם הם נעלמו

הטובים, שללמוד יהדות היה פוליטיקלי קורקט. הגננת לימדה שהנס של חנוכה לא היה השמן גרידא. הנס היה שמעטים ניצחו את הרבים. שהחלשים ניצחו את הגיבורים. שהאור המועט ניצח את החושך הגדול. גם אם הנס קרה בזכות חמישה גברים בעלי עוזות דקדושה, היה זה ה' יתברך שנכנס לתמונה והפך כישלון ידוע מראש לניצחון מעל הטבע. סתם, הגננת שלי לא לימדה את כל זה. היא יותר התמקדה בנס לא היה לנו ופך שמן לא מצאנו. לעומתה, סיגל הגננת המיתולוגית של הילדים כן לימדה על המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

במציאות הנוכחית חשוב שלא נחזיר את החנוכיות לקופסה ונשכח את הנס עד כ"ד בכסלו תשפ"ד. חובתנו לאמץ את רעיון הנס כל השנה, כי אנחנו מסוגלים להיות הנס הזה. אנחנו יכולים להיות בעלי העוזות דקדושה ולגרום למהפך, והוא יתברך יוסיף כוונה למעשה ויעזור לנו לנצח. העניין הוא שהיום, לעומת "בימים ההם", אנחנו כאילו לא זקוקים להתערבות אלוהית מעל הטבע. כי האנשים שמפיצים פה חושך הם המעטים. הם החלשים. ואנחנו, אלה שרוצים ושואפים להיות בעולם מתוקן, עולם שמגן על הילדים שלנו, על המשפחות שלנו, על האחדות שלנו, אנחנו הרבים. לכן על פניו, נס לא נדרש. רק לאחות בין כולנו. אולי בעצם גם זה נס בפני עצמו. לנו, הרבים והדוממים, יש את הכוח להחזיר את האור, להשיב את הטוב לרחובות, לבתים, לבתי הספר ולקהילה שלנו. כל מה שאנחנו צריכים זה לרצות את זה ולעבוד יחד. בואו נהיה נס!

על כל אדם שצורח בכביש, אנחנו נחייך וניתן לאחרים לעקוף. על כל אדם שמקרין כוחנות במרחב הציבורי והפרטי, אנחנו נדבר בנחת. ברחוב, בבית, בחדרי הלב.

על כל חסר דעת שמתעמר באחרים דרך המקלדת, כי הוא מרגיש נורא בטוח שלא יידעו מי זה נבלן הפה, אנחנו נדבר בשפה נקייה. נעמוד איתנים נגד האלימות המילולית שהוא מפיץ ברוע אצבעותיו. שיידע שהוא מיעוט רע ולא רצוי.

על כל ילד מוחרם, אנחנו נלמד את הילדים שלנו להכיל את השונה ולקרב את המרוחק.

על כל שיח מפלג בתקשורת, נלך להכיר אדם אחד מהקבוצה שיש עליה לשון הרע רווחת.

על כל אדם שפוגע באשתו, אנחנו נלמד את הילדים שלנו שגוף של אדם, בין אם הוא ילד, תינוק, קרוב, זר, איש או אישה - שייך רק לעצמו וזכאי לכבוד.

על כל בגד שנקנה בסייל, נתרום בגד ישן למי שצריך. על כל איש פושט יד לצדקה, נמלא את ידו בנדיבות.

על כל ילד שמתנהג באלומות, נדע שהוא במצוקה ונעזור. נחכה מעט עם השיפוטיות הקשוחה.

על כל אישה שיוצאת ממקלט, נרעיף אהבה ונעזור לה לעמוד על הרגליים.

על כל משפחה שנקלעה למצוקה, לא נישאר אדישים. לא ניתן לה ליפול. לא נסובב את הראש.

על כל ילד שאין לו מה לאכול בבית, נלמד את הילדים שלנו לשים לב ולהזמין אותו לארוחת צהריים ולשחק.

על כל אדם שאיבד את הבושה לגנוב שולחן מצ'וקמק, אנחנו נאמין בילדים שלנו ונזכור שחינוך לא אומר שבסוף כיתה י"ב יודעים לחשב היקף משולש. חינוך זה להאמין בילדים שלנו ולהעצים אותם. זה להוציא תחת ידינו אנשים, מענטשים, שיודעים שיש להם אור מיוחד להפיץ ולתת לאחרים.

על כל פשעיהם תכסה אהבתנו. ●

על כל אדם שאיבד את הבושה לגנוב שולחן מצ'וקמק, אנחנו נאמין בילדים שלנו ונזכור שחינוך לא אומר שבסוף כיתה י"ב יודעים לחשב היקף משולש. חינוך זה להאמין בילדים שלנו ולהעצים אותם. זה להוציא תחת ידינו אנשים, מענטשים, שיודעים שיש להם אור מיוחד להפיץ ולתת לאחרים

כמיטב המסורת המשפחתית, לקראת נר ראשון אנחנו מוציאים את שולחן היצירה של הילדים אל מחוץ לשער ומניחים עליו את החנוכייה. גם כשגרנו ברמת השרון והשכנים "אוהבי המסורת" רצו להזמין את המשטרה עקב הכפייה הדתית המוגזמת שלנו, השולחן עמד גאה וסירב לזוז ממשמרתו עד נר שמיני. השנה, ביום שני בבוקר, כשחזרנו מסיבוב הורדת הילדים במוסדות, נדהמנו לגלות שהשולחן נעלם. החנוכייה נותרה על הרצפה, אבל שולחן - אין.

לא עברו כמה שעות ואחד השכנים שלח לנו את סרטון האירוע ממצלמות האבטחה. עכשיו, בואו ניכנס לפרופורציות. לא מדובר פה בשולחן לחם הפנים. כולה שולחן ישן ומקושקש מאיקאה. אבל לראות את בעל הטנדר עוצר בנון שלאנט ליד הבית, תוהה אם נאה השולחן בעיניו, מוריד את החנוכייה ומעמיס את השולחן על הרכב, זה עושה קוויץ'. הקוויץ' אינו על השולחן. הוא על חוסר הבושה, חוסר היראה והפחד. בהתבוננות קצרה הוא יכול היה לראות שכל הרחוב מרושת במצלמות. ועדיין הוא בוחר לגנוב לאור היום. הוא יודע שגם אם נלך למשטרה ונגיש תלונה, מי יטפל בגניבת שולחן ישן? הוא בונה על הייאוש שלנו, מהמשטרה ובכלל.

חיים בסכנה אמיתית

בחודשים האחרונים רבים מסתובבים עם התחושה כאילו נשאבו מהאטמוספירה הערכים שגדלנו עליהם. כל מה שאנחנו יודעים לזהות כשפוי מתפוגג לנו מול העיניים. התחושות מקבלות גושפנקה כשגם בתקשורת מוסיפים קיסם ומתדלקים את תחושת סוף העולם. זהו חברים, תם הטקס. כל הערכים שגיבשו אתכם יחד: חברה, קהילה או סתם לקום בבוקר ללכת לעבודה ולחזור הביתה בשלום, עברו חלפו. ברוכים הבאים לאפוקליפסה ערכית. המצב החברתי כל כך נורא, שאפילו הבחישה הפוליטית האין־סופית והמחללת שם שמיים על הדרך לא נראית כבעיה הכי גדולה שלנו.

כולנו עולים על הכביש וחוששים לחיינו. הפנמנו את המצב החדש, שבו חיוך או התנצלות לא מספיקים כדי לחזור הביתה בשלום. אנחנו חיים תחת סכנה אמיתית שמגיעה מכל כיוון ומערערת את המשך החיים המוכר לנו. התינוקות שלנו בסכנת התעללות במעונות. הילדים שלנו בסכנה אמיתית, גם בין כותלי בית הספר. הבנות שלנו בסכנה, לאור פסיקות השופטים האחרונות שמראות לכולנו שהיד קלה על הדק השיקום. שיקום הפוגע, פחות שיקום הנפגעת. השיח הציבורי שמנסה לגשר בין קצוות החברה כבר לא מביא ריטינג. מחליפות אותו שנאה, הפחדה ופלגנות שמשרתות אנשים שהם לא הרוב השקט. משרד החינוך כבר מזמן הרים ידיים מלחנך את הילדים שלנו. הם בעניין ללמד נטו. כנראה שללמד זה מספיק חשוב בשביל על הדרך ללמד איך לא מנהלים שיח מכבד, ושלא נתחיל לדבר על זוויות הרשתות החברתיות. בשביל לשמוע חדשות מומלץ לקחת לפני כן רגיעון של הדס או אספירין כדי לא לחטוף אירוע לבבי, חס ושלום. איזה מזל שבתוך האפלה החברתית שלנו מסי הכניס קצת אור ושמחה.

להחזיר את האור

כשהיינו ילדים למדנו בגן על חנוכה. זה היה עוד בימים

סקר בנק ישראל בדק ומצא: רק בלאומי שיעור הלקוחות הממליצים עולה

+5.9 %

בנק לאומי

דיסקונט

-3.3 %

הפועלים

-3.8 %

הבינלאומי

-7.4 %

מזרחי

-7.7 %

McCann

לאומי
leumi

הכי נוח

אחוז השינוי ביחס לנתוני סקר בנק ישראל לשנת 2021. על פי סקר בנק ישראל בנושא שביעות רצון לקוחות (משקי בית) מאיכות השירות של הבנקים דצמבר 2022